

O'zbekiston adabiyoti va san'ati



ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan

2005-yil, 14-yanvar • № 3 (3780)

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Хурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуролли Кучларимиз фахрийлари!

Сиз, азизларни, ўзини она юрт ҳимоясидек олижаноб ишга бағишлаган барча инсонларни мамлакатимиз ҳаётидаги кутлуг сана - Ватан ҳимоячилари куни билан муборакбод этиш менга катта мамнуният етказди.

Биз мустақил тараққиётимизнинг тарихан қисқа даврида очик демократик давлат қуриш, жамиятни янгилаш, одамларимизнинг муносиб ҳаёт кечириши ва фаровонлигини таъминлашга хизмат қиладиган эркин иқтисодиётни барпо этиш борасида салмоқли йўлни босиб ўтдик.

Истиқлолимизнинг биринчи кунларидан бошлаб биз замон талабларига жавоб берадиган, теъдор ва ҳаракатчан, ташкилий жиҳатдан мукаммал, замонавий қурол-яроғ ва техникага эга бўлган миллий армияни шакллантиришига ўз олдимишга қўйган мақсадларга эришиш, халқимизнинг тинчлиги, хавфсизлиги ва осойишталигини, мамлакатимизнинг худудий яхлитлиги ва сарҳадларининг дахлсизлигини таъминлаш имконини беришини ўзимизга аниқ англаб олдик.

Шу давр мобайнида юртимизда ихчам, замонавий, ҳар қандай синовларни энгиб ўтишга қодир, бутунлай янгича асосларда ташкил этилган ва стратегик мақсадларимизга мос келадиган Қуролли Кучларимизни яратиш бўйича ўта муҳим аҳамиятга эга бўлган, узоқни кўзлайдиган улкан ишлар амалга оширилди.

Қуролли Кучларимизни барпо этиш ва ташкил қилишнинг мутлақо янги концепцияси ишлаб чиқилди ва ҳаётга ижро этилган бир йилга қисқартрилди, ҳар томонлама таъминланган фуқаролик сержантлар мактабларининг фаолияти йўлга қўйилди, амалда ўзини оқлаган, сафарларда минг-минглаб ёшларимиз ўз йигитлик бурчини ўтаётган сафарбарлик-чакирув резерв хизмати ташкил этилди.

Энг муҳими, халқимизнинг армияга бўлган муносабати тубдан ўзгарди, Қуролли Кучларнинг жамиятимиз ва давлатимиз ҳаётидаги роли, ўрни ва моҳияти мустақамланди, уларнинг молиявий таъминоти сезиларли даражада яхшилانмоқда.

Армияимизнинг бугуни ва келажагини ўйлаб қилаётган барча ишларимизнинг натижаси ва яқини сифатида **ҳарбий хизмат сўзда эмас, балки амалда кун сайин обрў-эътибори қасбга айланб бормоқда.** Бу бугун биз бу ҳақда гурув ва ифтихор билан гапиришга ҳақлиқимиз. Ҳозирги кунда дунёда бизнинг юртимиздаги каби муқаддатли хизматга чакирув ва шартнома-контракт бўйича хизмат таллов асосида ўтадиган мамлакатнинг ўзини топши қўйин.

Бугун Қуролли Кучларимиз сафарларида она Ватанимиз манфаатларига садоқатли, сарҳадларимизни, муқаддас заминимиздаги тинч ва осойишта ҳаётни кўз қорачиқдек асраш каби шарафли бурчини ўз зиммасига олган энг муносиб ўғил-қизларимиз хизмат қилмоқда.

Қадри ватандошларим!
Ҳозирги таҳликали замонда биз қандай мураккаб вазиятда йшаётганимизни, инсонийлик қиёфасини тамоман йўқотган халқаро терроризм балоси минтақамиз ва бутун дунё учун қандай таҳдид, қандай хавф-хатар туғдираётганини барчамиз яхши англаймиз. Б у н д а й ҳолатда доимо хушёрлик ва огоҳликни сақлаш, ҳар биримиз учун ўз уйимизни, она Ўзбекистонимиздаги тинчлик ва барқарорликни асраш ва ҳимоя қилиш ҳар қачонгидан ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Мамлакатимиз ва бутун минтақа хавфсизлигига таҳдидлар сақланиб турган ҳозирги шартнома-контракт вазифасида - Қуролли Кучларимиз салоҳиятини янада мустақамлаш борасида бошлаган ишларимизни давом эттириш, бунинг учун янги имконият ва манбаларни излаб топши ҳамда сафарбар этишдан иборатдир. Шу мақсадларда:

Биринчидан, бугунги кунда мамлакатимиз хавфсизлигига таҳдид солаётган мавжуд хавф-хатарларни янада чуқурроқ ўрганиш ва таҳлил этишимиз лозим.

Бундай хавф-хатарларни бартараф этиш учун ҳудудга муносиб зарба беришга қодир, бизнинг худудимизга, одамлар тинчлиги ва осойишталигига зиён етказиши мумкин бўлган хатти-

ҳаракатларнинг олдини олишга қаратилган, пухта ишлаб чиқилган стратегия ва тактикани тақомиллаштириш зарур. Ва, энг аввало, халқаро террорчилар ва уларни йўлгаётган марказлар томонидан содир этиладиган Қуролли Кучларнинг бартараф этиш ва уларга олдиндан зарба беришга доимо тайёр туриш керак.

Иккинчидан, Қуролли Кучларнинг ташкилий тузилмаси ва бошқарувини тақомиллаштириш бўйича олиб бораётган ишларимизни изчил давом эттириш лозим.

Бу бордаги ўта муҳим вазифа - эҳтимол тутилган жанглар ҳаракатлар майдонининг ўзига хос хусусият ва шарт-шароитларини инобатга олган ҳолда, бутун мудофаа тизимида иштирок этадиган барча қўшин турларининг бирлигида, ўзаро мувофиқ равишда, аниқ ва катъий ҳаракат қилишини тўла таъминлашга эришишдан иборат.

Учинчидан, олий ҳарбий ўқув юрталари ва сержантлар мактабларининг ўқув-моддий базасини мустақамлаш ишларини охирига етказиш. Ушбу муассасаларни юксак малакали, амалий тахрибга эга бўлган офицер ва ўқитувчилар билан ҳамда биринчи навбатда энг замонавий ўқув қуроллари ва янги техника билан таъминлашни назарда тутиш даркор. Бу вазифага армияимизни профессионал асосга ўтказишнинг муҳим бугуни ва шартли сифатида ёндашиш зарур.

Тўртинчидан, Қуролли Кучларимизни замонавий қурол-аслаҳа ва техника билан жиҳозлаш масаласига армияни изоҳ қилишнинг ўта муҳим ва устувор вазифаси деб қараш лозим. Бунинг учун барча зарур манбаларни излаб топши, шу жумладан, манфаатдор ҳамкор давлатлар кўрсатиши мумкин бўлган ҳарбий-техник ёрдамдан самарали фойдаланиш лозим.

Бешинчидан, оддий аскарлар, сержант ва офицерларнинг яшаш ва хизмат шароитларини ижтимоий-маиший нуқтаи назардан тубдан қайта кўриб чиқиш ва яхшилаш, уларнинг машаққатли ҳарбий меҳнатга тўланадиган иш ҳақи миқдорини ошириш учун қўшимча манбаларни қидириб топши даркор.

Эски, номақбул казарма муҳитига батамом барҳам бериш, муқаддатли ва контракт хизмати, офицерлик ҳамда қўмондонлик таркиби хизматларининг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда, ҳарбий хизматчиларнинг яшаш ва дам олишлари учун муносиб шароитларни таъминлайдиган янги лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва ҳаётга тадбиқ этиш вақти келди.

Ҳарбий хизматчилар учун шу йилнинг бошидан янги, янада тақомиллашган ва юқори қувватли оқватли рақсонли жорий этилмоқда. Бу ўз навбатида армияимизнинг ёшларини учун мардлик ва ватанпарварлик мактаби бўлиш билан бирга, уларнинг ишончан бақувват, маънавий етук бўлиб вояга етиши, умуман жамиятимиз аъзоларининг соғлом бўлиши учун хизмат қиладиган зарур шарт-шароитларни ярати бериш йўлида биринчи қадам бўлмоғи керак.

Бу борда менинг ўз олдимиш. Қуролли Кучларимиз олдига қўйдиган асосий мақсад шундан иборатки, ҳарбий ва армия хизматини ўтаган ёшларнинг барчаси ҳам жисмонан, ҳам маънавий соғлом, интеллектуал жиҳатдан етук, ҳаётдаги ўз ўрнини аниқ белгилаб олган, ҳар томонлама ишончли инсонлар бўлиб етишиш. Токи, ота-оналари улар билан фахрлансин, кичик фарзандларимиз улардан ўрнак оلسин, Ўзбекистоннинг гўзал қизлари эса улар билан ўз тақдирини боғлашни орозу қилсин.

Бугунги кутлуг байрам кунда Ватанимизнинг барча ҳимоячиларига мурожаат қилиб, катъий ишонч билдираманки, Ўзбекистон Қуролли Кучлари мамлакатимизнинг муқаддас сарҳадлари, оналаримиз, умр йўлдошларимиз ва она-сингилларимизнинг осойишта ҳаёти, болаларимизнинг келажагини, саховатли заманимиз ва мусавво осмонимизни бундан буён ҳам мардона туриб ҳимоя қилади.

Сиз, азизларни, оила аъзоларингиз ва яқинларингизни Ватан ҳимоячилари кунини билан чин қалбимдан яна бир бор табриклияман. Барчангизга сикхат-саломатлик, хизматингизда муваффақиятлар, шахсий ҳаётингизда фаровонлик, бахт ва омад тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президентини,
Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонини

14 январ — Ватан ҳимоячилари куни



Шеървий маҳза
ЭР ҲИМОЯЧИ

Ўғлим, бул ҳикматни қилгин бошга тож:
Ҳеч кимса бўлмасин номардга муҳтож.
Эр йигит қалқондир юртига доим,
Мангудир Ватанда мардга эҳтиёж.

Абдулла ОРИПОВ

2005 йил 13 январ.

МИЛЛИЙ АРМИЯ — ВАТАН ТАЯНЧИ

Миллий армия — озод Ватанимизнинг қудратли таянчи. Мустақиллик йилларида Қуролли Кучларимизни ҳар жиҳатдан тўқис шакллантириш, Ватан ҳимоячиларининг ҳарбий маҳорати ва профессионал билим-сайфияларини ошириш юзасидан катта ишлар амалга оширилди. Миллий армияимиз сафарларида рўбга чиқарилаётган ислохотлар профессионал армия барпо этишда алоҳида аҳамият қасб этаётди. Бундай армияда эса ҳарбий соҳанинг устаси, иқтидорли, мард ва жасур йигитларга ҳамма эҳтиёж катта. Бошқача айтганда, профессионал армия фидойи, салоҳиятли Ватан ҳимоячиларининг таркиби топади. Уларни руҳан бардам ва маънавий баркамол қилиб тарбиялаш, ватанпарварлик эътиқодини мустақ-

камлаш ҳам бу борада муҳим аҳамият қасб этади.

Шу маънода пойтахтдаги марказий зобитлар уйда ҳарбий қисмларда ўз бурчини ўтаётган ёш аскарлар, ҳарбий билим юрталарида тахсил олаётган курсантлар, шартнома бўйича хизматни ўтаётган ҳарбийлар ва зобитлар билан иждоқорлар ҳамда санъат намоёндаларининг учрашувлари яхши аънамага айланган.

Ватан ҳимоячилари кунини арафасида бу даргоҳда бўлиб ўтган навбатдаги учрашувга ҳам таниқли шoir ва ёзувчилар, санъат усталари ташир буюрдилар. Учрашувни Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари шoir Сирожиддин Саййид очиб, адабиёт ва санъат учун барча даврларда

БУГУНГИ СОҲБА

- ◆ Бааарга қилинганлар тақдир.
- ◆ Жаҳон адабиёти хазинасида.
- ◆ Ҳарбийлар алифбоси.
- ◆ Таржимонларни излаймиз.

ҒАҒУР ҒУЛОМДАН КЕЛГАН МАКТУБ

Мақтабда ўқиб юрган кезларимда менда адабиётга ҳавас уйғонган. Бунда аввало онамининг эски баъзлардан ўқиб берган ғазаллари, сўнг мақтабда адабиёт ўқитувчимнинг шеърларини оҳангдор қилиб ўқишлари ва, айниқса, шoir Ғафур Ғуломнинг республика болалар газетасида босилган шеърларининг таъсири бўлган, десам, муболага бўлмас.

Шунинг турткиси биланми, ўзимдан-ўзим қозғо қоралаб, шеърлар машк қила бошладим ва уларни ўқитувчиларимга кўрсатиб эдим, билмадим, нима боисдан, машқларини шoir Ғафур Ғуломга юбориб кўр, дейишди.

Ўқитувчиларим маблаҳати билан машқларимни конвертда Тошкентга, Ғафур Ғуломга жўнатдим. Кўп ўтмай катта конвертда Ғафур Ғуломдан хат келди. Почтачи ўқитувчимга топширган экан, хатни синфда очиб болалар олдида ўқиб берди.

Синф сув қуйгандек жим-жит эди. Менинг назаримда, бу мактуб хатти билан шўх, тўплончи болалар бир зум-

ЖАҲОН БАЛАР АЛЛАРИНГ КУЧИ,

Тангри гувоҳ, пайғамбар шоҳид.
Ватан — халқни қўриқлаш учун
Чегаралаб олинган худуд.

Авлодларнинг доим кўнгли тўқ,
Аждодларнинг макони — Ватан.
Бу худуднинг ёмон ери йўқ,
Тупроғини тикони — Ватан.

Ёв лашкарин энгши санъатин
Широқ бобом ҳикоя қилган.
Кўринг Тумарсининг журъатин,
Юртни қандай ҳимоя қилган.

Жангда баъзан битта баҳодир
Забт этилмас истехком бўлган.
Бир қўшини энгшига қодир
Метин бўлган, мустаҳкам бўлган.

Беҳисоб ёв. Жанг жадал зайли
Бош эммаган мағрур истехком.
Ичдан чиққан хонн туфайли
Ёв олдида тиз чўккан бадиом.

Сиз Ватаниннинг сергак посбони
Генералсиз, сержантсиз, аскар.
Сиз халқимнинг ҳарбий икомни,
Ҳар бирингиз бир бутун лашкар.
Рустам МУСУРМОН

лари билан самимий кутладилар. Амир Темур, Жалолиддин Манғуберди, Бобур Мирзо каби улуг боболаримизнинг ҳарбий саркардалик маҳорати, беқиёс қахрамонликлари бугунги Ватанимиз ҳимоячилари, ҳарбий соҳа мутахассислари учун ҳам ибрат мактаби эканлигини таъкидладилар.

Пойтахтдаги Абдулла Қаҳҳор номидаги Сатира театри иждоқорларининг чиқарили, шунингдек, танкичи хонанда Махмуд Номзовининг гўзал қўшиқлари ёш аскарларнинг байрам кайфиятига кайфият қўшди.

Ўз ахборотимиз

Сотволди СОДИКОВ,
Кува шаҳри

ҒАҒУР ҒУЛОМ ДАСТХАТИ

Қароғларим тўқиб таниш қозғозга
Гоҳ не вақт узолмай тураман қўзим.
Ахир бу хат келгай менга бир ёзда
Шеърга ҳавас қўйган ўсимрик кезим.

У мен учун ноёб битсетдек эзгу,
Шонима-шонар битиб,
Йўллаган ғализ —
Ғур-шўр машқларимга мисоли кўзгу
Қайтарилган хатдир, фикр айтиб холис.

Илжайиб ўшанда почтачи хушқол
Тутган конверт ҳали хотирамда бут.
Шoirнинг ўзи-ла учрашган мисол,
Бу мактуб барчани этганда хушнуд.

Менга-чи, у гўё тенгсиз илтифот,
Фахр хисси чулғайди ҳануз эсласам.
Назаридан бир-бир ўтқарган устод
Менинг ўша думбул байтларимни ҳам.

Қадим ҳикмат кўнглим кўтарар қўкка
Гоҳо шу дастхатга тушганда қўзим.
Даҳолар баробар катта-кичикка,
Даҳоман демаслар даҳолар ўзин...

Навраст бир ўсимрини укам деб атаб,
Алмай фурқатин, берса маблаҳат,
Учута олади уни қайси қалб,
Бу хат эзгулиги шундандир, албат.

Ҳиллаб кетса ҳам сақлаб то ҳануз
Бу азиз биткига меҳрим бегунал.
Шу оддий ёзувга ногуртанан кўз,
Мен улуг шoirни йўлаган маҳал.

ТАНИШ ЧЕХРАЛАР

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Собиржон Мўминов табиятан вазмин, кенг мушоҳадали хонанда. Унинг мусякий билими кенг, ижро маҳорати, овоз ишлаша билши услуби ҳам ўзига хос. Сабаби, у санъаткорлар оила-сида ўсиб-ўлғайган. Бугунги кунда унинг «Ризо бўлсин», «Ажаб дунё», «Онажон», «Ёлғизлик ёмон», «Борингизга шуқр», «Ҳар номардга айтма» каби кўпгина қўшиқлари мухлислар орасида оммалашиб, тилдан тилга кўчиб юради.

Албатта, Собиржоннинг иждодий фаолияти силлиқ, жўнгина, кечяпти десак, унчалик ҳам тўри бўлмас. Барча иждоқорларда бўлгани каби унинг фаолиятида ҳам паст-баландликлар ўрин алмашиб туради, танқидлар ҳам бўлиди. Ногачи, иждодий изланиш,

яхши ният йўлидаги ҳамкорлик баъзан самарасиз кетиши ҳам мумкин. Лекин бундай ҳолатлар Собиржон Мўминовнинг қўшиқ санъатига меҳр-муҳаббатини, бир дақиқа бўлса-да, сўндиролмади. Аксинча, хонанда ўз иждодий ҳақидаги фикр-мулоҳазаларга тўри муносабатда бўлиб, санъатининг машаққатли пиллапоярларидан юқорига одимлаша давом этмоқда. Бу одимлар баъзан секин, баъзан шаҳдам бўлса-да, Собиржон ахдида катъий. Унинг нияти репертуарини мунтазам равишда миллий руҳдаги ўзбекона қўшиқлар билан боийтиб, ҳаётда ҳам, иждода ҳам хамиша меъёрни сақлаш. Хонандадан дилтортар роҳатбахш қўшиқлар кутиб қола-миз.

Матлуба ТЕМУР кизи



«Ўзбекистон адабиёти ва санъати»нинг 2004 йил 15 октябр кунда эълон қилинган «Бутов ва махбуслари нега қатл этилди?» сарлавхали мақола муносабати билан муштаракларимиздан кўплаб акс-садолар олмоқдамиз. Каттагон тигидан ҳалок бўлганларнинг яқин қариндошлари, шунингдек, уларнинг қисматига бефарқ бўлмаган юртошларимизнинг мактуб ва мурожаатларида муаллифларнинг каттагон қурбонларини қидириб топишгадга саъй-ҳаракатлари, чеккан заҳматлари, энг муҳими, ҳиқоятда савобли ишлари учун бениҳоя чексиз миннатдорликлар билдирилган. Айни ҳоқда халқ аниқланмаган каттагон қурбонлари ҳақида ҳам имкон қадар маълумот олиш истаги баён қилинган.

Шу муносабат билан газетамизнинг доимий муаллифлари, таниқли тарихшунос олимларимиз Рустамбек Шавкатов ва Алишер Мамажоновлар Бутов номидаги Андижон давлат университетини ва «Мерос» халқаро илмий-амалий экспедициясининг хайрия жамағатисини йўлланмаси билан 2004 йилнинг декабрида Россиянинг Ставропол ўлкасида илмий сафарда бўлдилар. Қуйида каттагон қурбонларни тақдирига қизиқиб, уларнинг бегона юртларда кечган аламли, изтиробли ҳаёти лавҳаларини ўрганишга бел боғлаган таниқли олимларимизнинг янги тадқиқотлари билан танишасиз.

Уз ватанларидан бадарға қилинган юртошларимиз 1930 йилнинг бошларида ва охирида ҳам шундай отир азоб-уқубатларга дучор қилинган. Улар бениҳоя отир азобли, аламли қора кунларни бошларидан кечирганлар. 1932-1937 йилларда каттагон даврида бирина Нико-Александровска «қулоқ» сифатида сур-



гун қилинган ўзбеклардан ўн етти киши ҳақида зарур маълумотларни аниқлашга муваффақ бўлди.

Улар қуйидагилар:

Юсупов Аламрат — 1894 йили Қумқўрғон райони, Юқори Қайқас қишлоқ советининг Байрабоб қишлоғида туғилган, партияси, 1932 йилнинг мартида ҳибсага олинган, «чуқлик»нинг 1932 йил 27 мартдаги қарори билан 3 йил қамқоққа ҳукм қилинган.

Шодмонов Тўра — 1900 йили Каттақўрғон районидаги Либлак қишлоғида туғилган, партияси, ишчи, 1933 йил 17 августда қамқоққа олинган, 1934 йил 19 февралда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Чеканов Имом — 1892 йили туғилган, чаласавод, деҳқон, 1932 йил 5 майда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Умаров Ражаб — 1889 йил Гмур қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, ишчи, 1935 йил 14 февралда 5 йил мурдатда лағерда қамқоқ жазосини ўташга ҳукм қилинган.

Тангрикулов Худойшукр — 1890 йили Жарқўрғон районидаги Минор қишлоғида туғилган, ўзбек, партияси, 1932 йил 2 мартда ҳибсага олинган, «чуқлик» томонида 1932 йил 27 майда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Саматов Маматкул — 1901 йили Исони қишлоғида туғилган, саводсиз, партияси, галлакор, 1940 йил 4 июнда 8 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Россия Федерациясининг ФХХ Ставропол ўлкаси бўйича бошқармаси Архиварида маълумотда айтилишича, Саматов Маматкул ўзбекистонлик Юқориқадаргон районидаги Исони қишлоғидан 1931 йили қулоқ сифатида Нико-Александровска

сургун қилинган. Бу ердаги «Советский хлопкороб» колхозидан ишлаган, 1940 йил 4 июнда 58-10 моддани 1-банди бўйича қамқоққа олинган, Ордонжонкидизе ўлка суди 1940 йил 12 декабрда уни «қолхозчилар орасида сатимли равишда советларга қарши тарғибот олиб боргани» учун 8 йил озолиқдан, 5 йил-сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилиш ҳақида ҳукм чиқарган. 1993 йил 7 апрелда Саматов Маматкул РФ Бош прокуратури томонидан реабилитация қилинган. Унинг ўғли Саматов Юсуп — Нико-Александровска, ўқаси Хамдам эса Конибодом шахрида (Ленин кўчаси, 312-уй) яшамқоқда.

Одинаев Оркикул — 1897 йили Кито райони, Толбин қишлоқ совети, Қўнчи қишлоғида туғилган, партияси, 1932 йил

ласавод, партияси, колхозда вақил, 1937 йил 19 июлда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Россия Федерацияси ФХХ Ставропол ўлкаси бўйича бошқарма архивари маълумотлари қараганда, Абдуллоев Абдураҳмон 1931 йили қулоқ сифатида Нико-Александровска сургун қилинган, бу жойда омбор мудири бўлиб, кейин 9-қишлоқ ҳўжалик артелида вақил бўлиб ишлаган.

1937 йил 19 июлда РСФСР жиноят кодексининг 58-10 моддаси, 1-банди билан қамқоққа олинган. Ордонжонкидизе ўлка суди 1940 йил 26 мартда уни «миллий адоватни кўчатиришга қаратилган анти-совет тарғибот олиб борганилида» (58-10 модда, 1-банд) айблса, 5 йил қамқоқ жазоси, ўзига юқлатилган вазифага со-

гани» учун отувга ҳукм қилинган. 1937 йил 19 августда 5 йил мурдатда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Бозоров-Бобоев Салим — 1887 йил Жинтор Корақул қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, Покровский хўторида яшаган. 1932 йил 12 мартда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Жалилов Маждид — 1879 йили Бухоро шахрида туғилган, саводсиз, партияси, Ставропол ўлкаси, Туркман райони, Шарахалсун посёлкасига сургун қилинган, 1932 йил 18 мартда ҳибсага олинган ва шу йилнинг мартида айбсиз деб топилади.

Химматов Жўра — 1904 йили Турк-

раёни, Шарахалсун посёлкасига сургун қилинган. 1932 йил 19 мартда 2 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Фармонов Салим — 1900 йили Новоендақ қишлоғида туғилган, партияси, ишчи, Воронцово-Александровск районида сургун қилинган, 1932 йил 12 мартда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Рахматуллоев Махдум — 1906 йили Бухоро шахрида туғилган, олий маълумотли, партияси, педагог, Арзгир райони, Ново-Романовка қишлоғида сургун қилинган. 1937 йил 4 октябрда ҳибсага олинган, 2 йил 6 ой тўроғида бўлган.

Россия Федерацияси ФХХнинг Ставропол ўлкаси бўйича бошқармаси маълумотлари қараганда Рахматуллоев Эски Бухорода 1902 йили (1906) туғилган, ўзбек, олий маълумотли, касби — педагог, 1926 йилдан 1935 йилгача ВКП(б) аъзоси, кейин партиядан ўчирилган, қамқоққа олинган қадар Арзгир райони, Ново-Романовка қишлоғида тўлиқсиз ўрта мактаб ўқув бўлими мудири бўлиб ишлаган, 1937 йил 4 октябрда РСФСР жиноят кодексининг 58-10-моддаси, 1-бандида қўрсатилган жинояти учун айбланиб қамқоққа олинган. Ордонжонкидизе ўлка суди уни 1938 йил 2 январда «ўқувчилар орасида акциликчилик тарғибот олиб борганили учун» 10 йил озолиқдан, 5 йил сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилган. 1938 йил 15 сентябрда НКВДнинг Волга лагерида (Ярослав темир йўлида Рбинск станциясида) сургун қилинган, 1940 йили НКВДнинг Шимоллий-Шарқий лагери (Харовск ўлкаси, Магадан шахрига) қўчирилган. Унинг сўнги тақдирини номаълум, 1990 йил 4 апрелда РСФСР Олий судининг жинойи ишлар бўйича суд коллегияси Рахматуллоев Махдумни реабилитация қилган.

Бу сафар ҳам ишлар архивлар ва кутубхоналар, давлат ва собик партия архивлари, федерал ҳаётият хизмати, ички ишлар бошқармалари ҳўжатхоналарида қўндоқ-қўндоқ тарихий материалларни синчиқлаб ўрганишдан бошлади. Бениҳоя ўша катталар давр фожеалари гўвоҳлари билан учрашиб, сўхбатлашди. Ватандошларимиз дағрн эитилган қабристонларни зиёрат қилди. Улар руҳига атаб Қўрқон тиловат қилдик. Тоғилган ҳўжатларни аудио ва видео тасмаларига тушириб, суратлар олдик. Одамларнинг шахсий архивларидаги ҳўжат ва суратлар билан танишидик ҳамда улардан ҳам қўчирилмас олдик.

Бу галги илмий сафаримиз самарали бўлди. Кўплаб каттагон қурбонлари ҳақида янги маълумотларни қўлга киритдик. Ушбу мақоламизда ўтган асрнинг 30-40 йилларидаги муҳиш каттагон қурбонлари, ўзга юртларда қамқоққа, жанозасиз қўмилган, қонлилар, меҳнат лагерлари, «қулоқлар сургунли»да азоб чеккан, бирок ҳўзиргача юртимиз жамоатчилигига номиари маълум бўлмаган жабдийдалар тақдирини ҳақида маълумотлар беришни лозим тоғдик. Уйлаимизки, республикамизда каттагон қурбонлари ҳақида хотира китоблари яратилса, бу маълумотлар, айниқса, қимматли аҳамият касб этган бўлир эди.

Биз илмий сафарда бўлган Левокумский районидаги Нико-Александровск посёлкиса Ставропол шахридан 400 километрлик масофадда экан. 1931 йилнинг август ойида юртимизнинг Бухоро, Самарқанд, Сурхондарё, Қашқадарё вилоятлари ва Тожикистондан уч минг ҳўжалик «қулоқ»қа тортилиб, ўша йилнинг сентябрида Шимоллий Кавказнинг Прикумский (ҳўзирги Будёновский), Арзгир, Апанасенково районларига сургун қилиб юборилган.

Ўзбек, тожик ва кирғизлардан иборат «қулоқ»лар дастлаб эшелонларда Красновоодска келтирилган. Сўнгра пароходда Каспий деңизига орқали Боку ва Махачкалага олиб келинган. Бу жойлардан яна эшелонлар билан Прикумск (Будёновск) станциясига келтирилган. Ундан аввалларда кирқ-элик километр олинсағди чўл ва даст қишлоқларга олиб борилган. Ушанда «қулоқ»ларнинг сургун жойи бўлмиш Нико-Александровскада «Советский хлопкороб», «Красный пуч», «Заря востока», «Вперёд», «Воросиллов» номидаги қишлоқ ҳўжалик артеллари ташқил бўлган. Бу ҳўжаликлар пахта ва галла етиштириш, қораччилик билан шуғулланган. Уларда асосан ўзбек, тожик, кирғиз ва қозоқлардан иборат сургун қилинганлар меҳнат қилишган.

1932-1933 йилларда бутун мамлакат очарчилик ва қаҳатчиликни бошдан кечирган. Ушанда қариб етти миллион киши ҳалок бўлган. Юртошларимиз бадарға қилинган Нико-Александровскада ҳам кўплаб қурбонлар бўлган. Уша пайтда Л.М.Каганович бошлик комиссия Шимоллий Кавказга келади. Деҳқонлар, қазаклар ва сургун қилинганларнинг бор-буддирини тартиб олинади. Қаришлик курсатганлар қамаллади, отиллади. Бунга чидамаган қазаклар қўлга қурол олиб қўзғолон қўтаришиди. Қўзғолонни бостириш учун қизил армия қўшинлари ташланади. Ушанда бадарға қилинган кўплаб юртошларимиз ҳам каттагон тигиғга учраган. 1937 йилнинг сентябридан бошлаб эса уларга нисбатан яна каттагон азоблари қўчийтилган.

2 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Қаҳоров Абусаттор — 1895 йили Ўзбекистон ССР, Қорадарё райони, Қиртиқўрғон қишлоқ советида туғилган, партияси, ишчи, 1933 йил қамқоққа олинган, 1933 йил 16 апрелда 5 йил мурдатда қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Қороқонов Ёшқўзи — 1878 йили Тожикистоннинг Ёшқўза қишлоғида туғилган, партияси, ишчи, 1932 йил 26 сентябрда қамқоққа олинган, 1933 йил январда отилган.

Зарипов Барот — 1899 йил Самарқанд вилоятининг Оғалиқ қишлоғида туғилган, саводсиз, партияси, «Советский хлопкороб» колхозида бригадир, 1940 йил 3 июнда 8 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

ФХХ Ставропол ўлкаси бўйича бошқарма архиварида Зарипов Барот Нико-Александровскадаги «Советский хлопкороб» колхозидан давга бригадир бўлиб ишлагани, 1940 йил 4 июнда РСФСР жиноят кодексининг 58-10 моддаси, 1-бандида қўрсатилган жиноятини соғир этганлида айбланиб қамқоққа олинган, Ордонжонкидизе ўлка суди 1940 йил 12 декабрда уни «қолхозчилар орасида мунтазам равишда советларга қарши тарғибот олиб боргани» учун 8 йил озолиқдан, 5 йил сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилишга ҳукм қилган, 1993 йил 7 апрелда Россия Федерацияси Бош прокуратури томонидан реабилитация қилинган қўрсатилган.

Авизов Напас — Ўзбекистоннинг Хўжақўрғон қишлоқ советида туғилган, саводсиз, партияси, 1933 йил 28 мартда 5 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Абдуллоев Абдураҳмон Абдуллоевич — 1900 йили Эски Бухорода туғилган, ча-

вуқонлиқ билан қарагани учун яна 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм этди. 1959 йил 4 сентябрда Олий суд Президиуми уни реабилитация қилган.

Жиннов Ахмад — 1894 йили Янгйўрғон райони, Хўжалиқ қишлоғида туғилган, партияси, 1932 йил 2 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Алимавдоров (Алимавдонов бўлса керак) Рамазон — 1889 йили Қумқўрғон райони, Қумқўрғон қишлоғида туғилган, партияси, 1932 йил 3 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Ахматов Ярош — 1894 йили Шарват райони, Оғаро қишлоғида туғилган, партияси, 1932 йил 3 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Нико-Александровскада каттагон қилинганлар орасида 2 нафар эрон миллатига мансуб жабдийдалар ҳам бўлган:

Бағиров Карим — 1904 йили Самарқандда туғилган, партияси, маълумоти — 5 синф, ишчи, 1935 йил февралда қамқоққа олинган, беш йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Боқиров Зокир — 1908 йили Самарқанд шахрида туғилган, партияси, чаласавод, сотнида (юзлиқа) участка бошлиғи, 1935 йил 14 февралда қамқоққа олинган, саккиз йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Ставропол ўлкасининг Арзгир Апанасенково, Воронцово-Александровский, Туркман районларига бадарға қилинган ватандошларимиздан 22 нафари ҳам каттагонга учраган. Улар қуйидагилар:

Оқилов Рауф — 1890 йили Хўжа Гўнжа қишлоғида туғилган, 1928 йилгача ВКП(б) аъзоси бўлган, Прикумский (ҳўзирги Будёновский) райони, Нижне-Александровск посёлкисига ишчи, 1937 йил 8 августда ҳибсага олинган ва ўша йили отилган.

Федерал ҳаётият хизмати Ставропол ўлкаси бўйича бошқармасининг 2004 йил 16 декабрда берган маълумотларидан Оқилов Рауф 1890 йили Самарқанд районидagi Хўжа Гўнжа қишлоғида туғилган, 1928 йили қулоқлар билан алоқа қилганини учун ВКП(б) аъзоллигидан чиқарилган, 1931 йили қулоқ сифатида Шимоллий Кавказнинг Арзгир райони, Нико-Александровск посёлкасига сургун қилинган, бу ердаги 9-қишлоқ ҳўжалик артелида ишлагани қайд этилган. Маълумотномада келтирилишича, Оқилов Рауф РСФСР жиноят кодексининг 58-10 моддаси билан айбланиб, 1937 йил 8 августда қамқоққа олинган, 1937 йил 10 августда Ички ишлар халқ комиссарлигининг Ордонжонкидизе ўлкаси бўйича бошқармаси қўшиғида «чуқлик» қарори билан «фаол акциликчилик иш олиб бор-

ри одатта айлиниб қолди. Шоира Отабекова, Шаҳзода, Лопа каби хонандаларнинг концертлари бунга мисол бўла олади.

— Бизнинг «Со» музыка марказимиз ёш хонандалар, бастакорлар учун ҳар доим очик, — деди марказ раҳбари, таниқли бастакор Дони Илсов. — Марказ қолида «Ўзбекиано» бирлашмаси билан «Эстрада музыка санъати» ва «Ёш хонандаларнинг малакасини ошириш» шўба-ларининг туғдики. Бу ерда устоз хонандалар ва бастакорлар ҳар ҳафтада тўрт марта белгиланган соатларда машғулотлар ўтказяптилар. Икки йил давомида фаолиятимизнинг яхши натижалари кўзга ташланди. Шу йилнинг март ойида Ўзбекистон Давлат консерваторияси, «Ўзбекиано» бирлашмаси ва «Со» маркази ёш хонандаларнинг «Янги номлар» 3-Республика танловини ўтказдилар.

— 2005 йилда ёш ва устоз хонандаларнинг ижодий изланишлари, уларнинг ютуқ ва қамчиликлари тўғрисида илмий-тадқиқот ишларини амалга оширсак ва улар-

ят кодексининг 58-10-моддаси, 1-бандида қўрсатилган жинояти учун айбланиб қамқоққа олинган. Ордонжонкидизе ўлка суди уни 1938 йил 2 январда «ўқувчилар орасида акциликчилик тарғибот олиб борганили учун» 10 йил озолиқдан, 5 йил сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилган. 1938 йил 15 сентябрда НКВДнинг Волга лагерида (Ярослав темир йўлида Рбинск станциясида) сургун қилинган, 1940 йили НКВДнинг Шимоллий-Шарқий лагери (Харовск ўлкаси, Магадан шахрига) қўчирилган. Унинг сўнги тақдирини номаълум, 1990 йил 4 апрелда РСФСР Олий судининг жинойи ишлар бўйича суд коллегияси Рахматуллоев Махдумни реабилитация қилган.

Саидов Сайфулла — 1909 йили Қорақул райони, Сирбозор қишлоғида туғилган, саводли, партияси, Ставропол Советский райони, Примерный хўторига сургун қилинган, 1932 йил 1 июнда ҳибсага олинган.

Тўтмашев Барон — 1901 йили Акан қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, Ставропол ўлкаси Шарахалсун қишлоғи бадарға қилинган, 1932 йил 17 мартда ҳибсага олинган, 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Хайдаров Эргаш — 1897 йили Ямур қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, Ставропол ўлкаси Туркман райони, Шарахалсун қишлоғида яшаган, 1932 йил 17 мартда 3 йил қамқоқ жазосига ҳукм қилинган.

Хайруллоев Муллачори — 1900 йили Қорақул райони, Бадалар қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, Ставропол ўлкаси Советский райони, Примерный хўторига сургун қилинган, 1932 йил 2 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 1 июнда озоқ қилинган.

Чемраев Қўчор — 1895 йили Бухоро шахрида туғилган, саводсиз, партияси, Ставропол ўлкаси Туркман райони, Шарахалсун посёлкасига сургун қилинган, 1932 йил 17 мартда ҳибсага олинган, кўп ўтмай тўғилган.

Чўлвеқ Хусайн — 1904 йили Қорақул райони, Қўйдим қишлоғида туғилган, чаласавод, партияси, Ставропол ўлкаси Советский райони, Примерный хўторига сургун қилинган, 1932 йил 2 мартда ҳибсага олинган, 1932 йил 1 июнда озоқ қилинган.

Россия Федерациясининг республикалар, ўлка ва областларда каттагон қурбонларини номна-нома аниқлаш яхши йўлга қўйилган. Бу масала юзасидан кўплаб хотира китоблари нашр қилинган. Уларда ўзбекистонликлар ҳам қайд этилган аниқланди. Каттагон қилинган 25 нафар ўзбеклар ҳақидаги маълумотни ана шу манбалар асосида ўргандик. Улар қуйидагилар:

Давоми бешинчи бетда.

Мухаррифара мактуб

ЎЗАМУ ИЛМ ДЕГАМИ?

Хўрматли муҳаррир!

Ўтган йилнинг 28 декабр кунини мен ЎЗМУ ходимлар бўлими топшириғи билан Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани паспорт столига пенсия ҳисоби анкетасини олиб бордим. Анкетага идентификация рақами қўйилиб, муҳр босилиши керак экан. Шу илтимосни айтган эдим, паспорт столи бошлиғи билан менинг ўрттама қуйидаги диалог эш берди:

— Бу анкетани аввал ишонангиз тўлдириб, муҳр босиши керак. Кейин биз тасдиқлаймиз. Қаерда ишлайсиз?

— ЎЗМУда.

— ЎЗМУ нима дегани?

— Ўзбекистон Миллий университети, билмайсизми?

— МУ кўп нарсани билдириши мумкин.

— Масалан?

—

— Қўзим ожиз бўлгани учун мен бу ерга ҳамроҳ билан келишим лозим. Шунини инобатга олиб, истисно тарзида бўлса-да, анкетага рақам қўйиб берсангиз. Ишонча билан паспорт столининг муҳрлари турли ерларга босилди. Шу сабабли қайси бири аввал, қай бири кейин босилганлигини ахамияти йўқ-ку. Энг муҳими, ҳўзир сиз тасдиқлаб берсангиз, бундан ҳеч қимга ҳеч қандай зарар етмайди-ку?

— Йўқ. Асло иложи йўқ. Бизга ҳўқимиятдан шундай бўйруқ беришган. Бўйруқни бузишга ҳаққимиз йўқ. Узингиз келолмасангиз, ишонангиздан махсус одам юборишин.

— Бошқа одам келса, қандай жавоб қайтаришингизни сезиб турибман.

— Кўп бошимни қотирман. Бўлмайди, дедимми, бўлмайди. Қаерга бориб шикоят қилсангиз қилаверинг. Бундай муомаладан диллик қаттиқ ранжиди. Нега асрлар аввал Дон Кихот хизматкори бир шахарга ҳўқим бўлганида унга мана бундай маъмулда насиҳат қилган эди: «Энди сен, албатта, қонунлар ва қарорлар асосида иш олиб борсан. Бирок қонун ёки қозғ деб қишларга раҳм-шафқат қилишни, адолатни, инсонпарварликни унутиб қўйиш яхши бўлмайди. Хеч қимга ҳеч қандай зарар етмаган пайтларда тўрачилик қилмасдан одамларнинг ҳожатини чиқариш асло адолатга зид бўлмайди».

Дон Кихотнинг шундай доно сўзларини эслаш эканман, хўрматли муҳаррир, Сизга бир неча савол билан мурожаат қилгим келди:

Менгаки шундай муомала қилинган одам бошқалар билан қандай гаплашар экан? Наҳотки, у майда-чўйда сабаблар билан одамларни сарсон қилавериб, бизнинг инсоний маънавиятимизга зид эканлигини англамасми?

Чўл боши зўларини

2004 йил мамлакатимиз Президенти томонидан «Меҳр ва мурувват йили» деб эълон қилинган эди. Тўғриси, самимий меҳр-мурувват аслида халқимизга хос ҳўсусятдир. Оғир-муҳибатли, қаттиқ-қаҳатчилик, уруш йилларида ҳам халқимиз ўзигағи бу фаилатини сақлаб қолган.

«Меҳр ва мурувват йили»га бағишлаб Дилбар ва Тилаб Маҳдум-АКТЁРАЙКА ҚАЙТГҲМ БОР

довлар билан биргаликда «Урш шомидида баян» асарини сахнага олиб чиқдик. Шу спектакл таёйирлиши жараянида «Қариялар уюми» деб бўлиб, у ердаги кексалар тақдирини, ҳаётининг ўргангани, Ота-онани кексайганда қариялар уюмига олиб бориб ташлаш миллатимиз маънавиятига зид ҳол бўлса-да, афеусеки, гоҳида шундай ҳолатларнинг гўвоҳи бўлиб қоляимиз. Қани энди бундай ҳолатларни кўрмасак.

Шу ўринда бир воқеани айтиб ўтмоқчиман. Илгари 12 фоизли заёмимиз бўларди. Хоразмда шу заёмнинг тақдимотиини ўтказиш жараянида «Болалар уюми» меҳр-мурувват кўрсатайлик десак, шаҳар ҳўқимини: «Бизда «Болалар уюми» йўқ», деди. Мен шундай ҳаяжонли бўлиб кетдимки, тилим айланмай қолди. Хоразмда етим қолган болаларни оилалар уйларига олиб кетиш, ўша фарзаларни қатори ўстиришар, тарбиялашар экан. Бунини кўриб хоразмликларга хўрматини янада оғиш кетди. Қани энди юртимизнинг бошқа жойларида ҳам ана шундай анъана давом этсин.

Ўтган йил қарияларга, қаровсиз қолганлар, ногирон ва кўзи оғишларга давлат томонидан жуда катта рағмўрликлар қилинди. Бу ўша ўринда давлатимизнинг муруввати бўлиб қолди. Йил жуда чиройли яқунланди. Бу йил инсонлар қалбига сочилиган меҳр-мурувват урғулари, ўйлаимани, элдиз отиб ўз мевасини беради.

Янги йилнинг эса «Сичат-саломатлик йили», деб эълон қилинди. Албатта, инсон соғ-саломат бўлса, жамиятга ҳам оила-сига ҳам фойдаси тегади. Бу йил жамоамизнинг режасидан ташқари, шахсий режаларини ҳам қатта. Олтиш йили қарши олтиш муносабати билан тўға тўғана деганларидек, қўлимдаги икки-уч асарни сахналаштириб, томошабинларни хўрсанд қилиш ниятиданман. Яна Н.Рашидов асари асосида «Усмон Носир» видеофильмининг суратга олиб, халқимизга қўрсатишини режалаштирганмиз.

2004 йил оиламиз учун ҳам, ижодим учун ҳам омадли келди. Оиламизда меҳр-мурувватни мустаҳкамлаш мақсидида фарзандларим, набираларим, рафикам билан бирга республикамизнинг гўзал масканларида дам олдик. Яқинда хавбоси тоза Чимён тў бағридан қайтидик. Гўзал манзарали жойларимиз қўлғимни менни қўноттирди. Чорвоқ дам олиш маскани ҳам тақсинага сазовор. Очиги, катта пул сарфлаб ҳет мамлакатларда дам олгандан кўра, ўзимизнинг минг бора гўзал жойларда дам олишга нима етсин. Шундай гўзал ўлкада яшаётганимизнинг ўзи бахт.

Ўтган йиллар давомийлик билан аям бўлди ҳам мени актёрликни муҳаббат тарақ этгани йўқ. Бу борда яхши ниятларим бор. Эҳтимол, янги йилда томошабинларни чиройли образлар билан хўрсанд қиларман.



Мурат АЗИМОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист

Куй-қўшиқ инсон маънавиятини янада бойитади, уни гўзаллик, муҳаббат, яратувчи оламга чорлайди. Кўшиқнинг қудратли бекйиб, у фақат шoir, бастакор ва хонанда-созандаликнинг шахсий ўй-фйрларини эмас, балки халқнинг ўймиши, буғунги ва келажакнинг ифода этади. Шундай экан, кўшиқчилик санъатининг ютуқ ва қамчиликларига бефарқ қарамастимиз лозим. Албатта, бу соҳадаги ютуқлар ҳаммамизни қўноттиради, байратимизга байрат қўшилади. Қамчиликлар эса уйлантиради. Турғи, ютуқлар кам эмас, лекин олиндида қилинадиган ишлар кўп. Энг асосийси, эстрада усталари ва ижрочилар бундан буён миллий оҳангларга йўғрилган янги куй-қўшиқлар яратишга, маҳоратларини оширишга жиддий киришишлари лозим. Халқимизга ўзбекона, ҳақиқий миллий руҳда яратилган асарлар керак.

7 январ кунин «Туркистон» саройида «Ўзбекиано» эстрада бирлашмаси Ўзбекистон Эзувчилар ва Бастакорлар уюшмалари ҳида Санъатшунослик илмий-тадқиқот институти билан биргаликда ўтказилган «Эстрада санъати — 2005» мавзусидаги давра сўхбатида асосий эътибор айни шу масалаларга қаратилди.

«Ўзбекиано» бирлашмаси бош директори, санъатшунослик фанлари доктори Б.Абдурахимовнинг «Эстрада санъати — фақат қўшиқ дегани эмас, бу унинг режиссура ва рақс санъати, бу — хонандаларнинг сахна либослари ҳам демакдир», — деган фикри давра сўхбатини йўналишини белгилаб, йилгалларни очик ва дўстона баҳсга чорлади.

Бирлашманинг бош директори ўринбосари Йўлдош Норбўтаев анжуманини очиб, шу чоқкача қилинган ишларга қисқача тўхталди ва асосий эътиборини наевбатдаги вазифаларга, яъни 2005 йилда амалга оширилмадиган ишларга қаратди. Бу ишларнинг фақат ижодий уюшмалар, Санъатшунослик институти, телерадиокомпания, Республика олий ва ўрта махсус бадийий ўқув юртлари билан ҳаммуҳаббатликда рўёғга ошириши мумкин, — деди у.

— Ўзбек халқи буюқ шеърини руҳида тарбияланган, аввало шунинг учун ҳам халқимизга саёз қўшиқларни тақдим этишга ҳаққимиз йўқ, — деди Ўзбекистон Эзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Шерхиддин Саййиди. — Ёш ва устоз хонандалар ўз эътиборларини биринчи ўринда қ

Зиёвиддин МАНСУР

Толанда Темур шони бор...



ҚАСИДА

Томирида бекиннг қони бор,
Беклик завқин татган миллатим.
Толанда Темур шони бор,

ЭРТАНГИ КУН

Гоҳида кўнгилга гусса тўлади,

Ширин орзуларга солганча кишан,

Гоҳида ҳафталаб қайнамас қозон,

Аллоҳга юкиниб яшаган яхши,

Ўғилли бўлганда қолганлик шошиб,

Ўйлаймиз, чайқалиб кетса-я олам,

Тириксан, тананга ганимат бу жон,

Демагил, Тангрининг эртаси кўндир,

КўНГИМ РИВОЯТИ

Умр ҳазон босган йўлга ўхшайди,

Темур УБАЙДУЛЛО

Чорлар олисларда ёрув бир юлдуз

Бир боқсанг гўнчага, гулга ўхшайди,

Яхшию ёмонга баробар мудом —

Ҳар саҳар турган чоқ тунни ўлдирсанг,

Бехуда орзулар ёққан, ёндирган,

Гулқоса тубида асал кўрингай,

ЭПМУРОДГА ЖАВОБЛАРИМ

Гўдак ўйларингни кўп бурайверма,

Ниҳолни ажратма она тупроқдан,

Зулмат қочар доим нурдан, чироқдан,

Бир дона гул қачон бўлибди гулшан,

Яхши кун келгай деб тонг кулар хандон

Бирлаштил набирам, бирлаш, якдил бўл,

Мен сенга дилимдан ёрилиб айтдим,

КУЗ ЎПАНЛАРИ

Эркаланди осмонлар,

Сувга боқсанг тинкидир,



Дил валекин ёниқди

Қопу қанжак сўкилди,

Ўзгин очди чаноқлар,

Ўфқлар худди зардек,

Кўлиб кузинг кунжида,

Турна айтган қуровми,



Журналларни вақанга

«Жаҳон адабиёти» журналининг 2004 йил декабр ойи

«Энг буюк романтик» дея таърифланган румин шоири

«Пешонада бори» номли бу туркум асарларда

Худбин, фақат ўзини ўйлайдиган, ҳамма нарса

Яқинда Бухоро шаҳрида бир киши

Сўхбатдошим бир неча йил олдин инсти-

Турмушлари кўп қатори, оддийгина ўтиб бор

Анча йиллар олдин онажонимиз, кейинроқ па

Унинг дард-аламга тўла ҳижоми шайтар

... Бизлар ота-онандан 4 нафар фарзанд кол

Акам, опам, мен ва сингилар. Ҳаммамиз

Отамнинг шайтарлиги қўлдан кетди.

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий



— Менинг бобом...

Ogoh, agah va axloq

салли беришни, қандай овутишни билмай лол

дард-аламини тўкиб

Энди меҳр-оқибатли бўлар, деган кўнгал бор

Бир кун сингил акамнинг олдида бориб:

«Абдурашул тўй қилмоқчи. Аммо анча қийналиб

Қўлдан кетди, қаттиқ қўлдан кетди.

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Катта ўғли бир гурӯх безориеларга қўшилиб

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Катта ўғли бир гурӯх безориеларга қўшилиб

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Кутмаймиз!

Қишнинг қирчилмама кунларининг бирида

Хавонинг изгиринига қарамай, ўшанда бизниқига

Ижодда топилган қаср

да учраганимизда отахонни янги

Донишмандлардан бири китоб

Оқсоқол адабиётимизда ҳикоялар

Шуларни инобатга олсак, унинг иродасига, қурашчан

Бобомурод Даминовнинг кейинги йилларда ёзиш

Бобомурод Даминов романларида мураккаб давр

Бобомурод Даминов романида мураккаб давр

Қамбаров қиёфасида гавдалантирилган.

Отақул Камбаровнинг ҳаётдаги прототиби — муаллифининг ўзи.

— Баъзан одамларда меҳр-оқибатсизлик,

— Э, акам бор бўлгани билан худди беғона

Унинг дард-аламга тўла ҳижоми шайтар

... Бизлар ота-онандан 4 нафар фарзанд кол

Акам, опам, мен ва сингилар. Ҳаммамиз

Отамнинг шайтарлиги қўлдан кетди.

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Худбин, фақат ўзини ўйлайдиган, ҳамма нарса

Яқинда Бухоро шаҳрида бир киши

Сўхбатдошим бир неча йил олдин инсти-

Турмушлари кўп қатори, оддийгина ўтиб бор

Анча йиллар олдин онажонимиз, кейинроқ па

Унинг дард-аламга тўла ҳижоми шайтар

... Бизлар ота-онандан 4 нафар фарзанд кол

Акам, опам, мен ва сингилар. Ҳаммамиз

Отамнинг шайтарлиги қўлдан кетди.

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

ҚАЙТАР ДУНИЁ

ёхуд ота ўғлини қаргаган эдимиз?

дарлар, отамнинг дўстлари акамга қараб:

Минг афсус, бу гапларни акам тезда унутди.

Отамизнинг маъракасида сўнг ҳаммамиз ўз

«Сиз ҳам бошқа эрақларга ўша бирор тўзук

Унинг дард-аламга тўла ҳижоми шайтар

... Бизлар ота-онандан 4 нафар фарзанд кол

Акам, опам, мен ва сингилар. Ҳаммамиз

Отамнинг шайтарлиги қўлдан кетди.

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қий

салли беришни, қандай овутишни билмай лол

дард-аламини тўкиб

Энди меҳр-оқибатли бўлар, деган кўнгал бор

Бир кун сингил акамнинг олдида бориб:

«Абдурашул тўй қилмоқчи. Аммо анча қийналиб

Қўлдан кетди, қаттиқ қўлдан кетди.

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Катта ўғли бир гурӯх безориеларга қўшилиб

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Катта ўғли бир гурӯх безориеларга қўшилиб

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг ав

Дунё адабиёти — туганмас буюк хазина. Ҳар бир халқ, ҳар бир миллат уздан қурби етганича баҳраманд бўлади. XXI асрга келиб биз — ўзбеклар учун аслиятдан таржумани кенг йўлга қўйиш ҳаётий аҳтимоли, катта заруратга айланади. Шу сабабли ҳам ҳафталигимиз саҳифаларида аслиятдан таржумани қилинган бадиий ва публицистик асарларни тез-тез учратмоқдасиз. “ЎЗАС”нинг бугунги сониде истеъдодли ёш таржимоннинг буюк инглиз ёзувчиси С. Мознинг ҳикояси таржимасини ўқийсиз. Саҳифадан жой олган Нобел мукофоти лауреати, улуғ француз адаби Албер Камю афоризмлари, япон шеърятининг улмас намуналари ҳам қалбингизга нур олиб киради, тафаккурингизни бойлатади, деган умиддамиз.

Поситано — тепалиқда жойлашган хушманзара шаҳар. Кишда бу ердаги уч-тўртта олдмигни ва меҳмонхона аёлу эркак расомларга ўлиб кетади, лекин шахарга ёз пайтида келсангиз ҳамма ҳайрат сизники. Тинч ва ораста меҳмонхона айовида ўтириб тин билан денгизни томоша қилиш мумкин. Пастда, кирқок экинчи макарон, яна гўшт, янги тугилган балиқ ва муздек мусаллас сотиладиган кичкина ошхона бор.

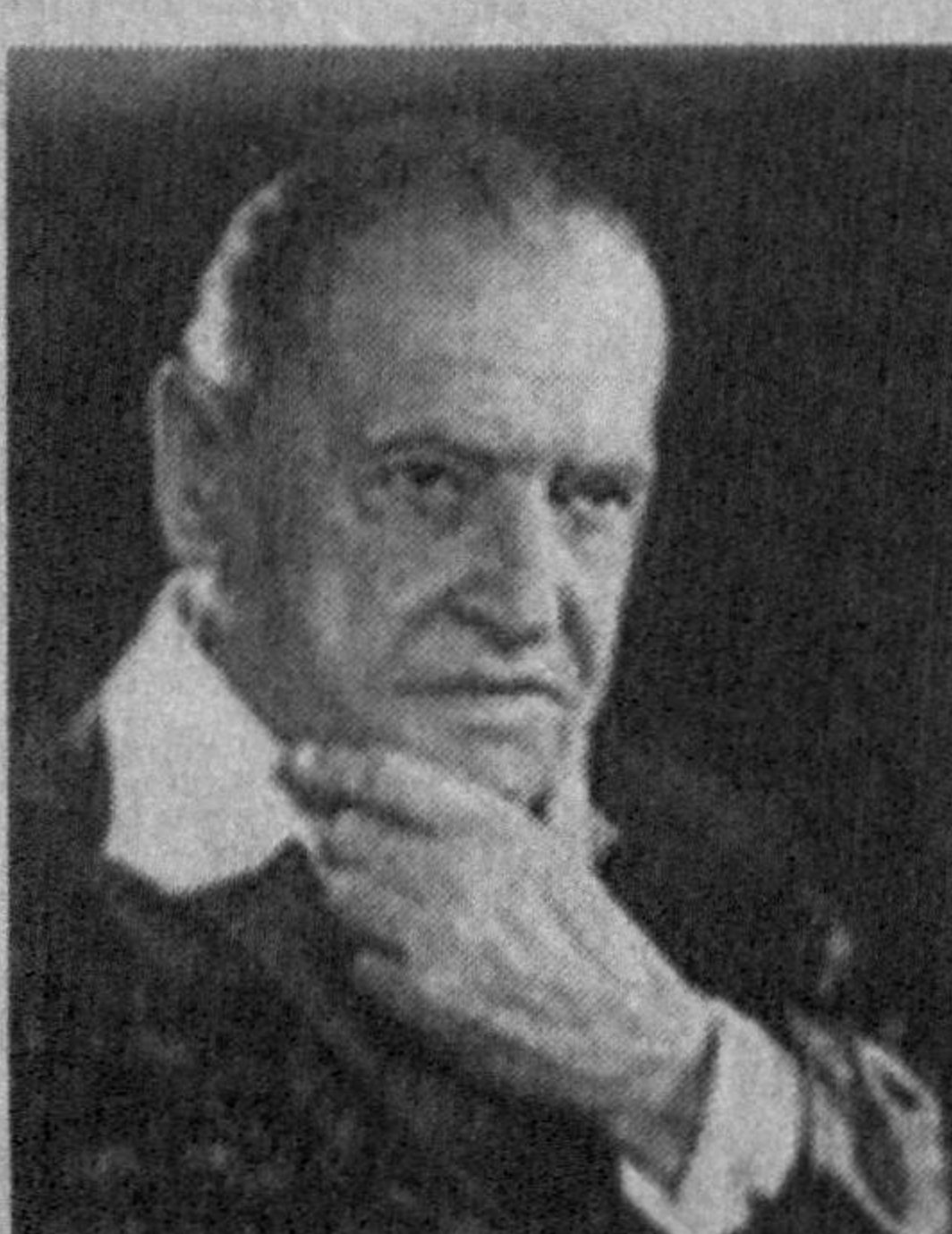
Август кунларининг биринида ўтиравериш кўнглимга урган Капридан кетиб, уч-тўрт кунни Поситанода ўтказишга қарор қилдим. Ижарага қайиб олиб, шаҳарга қараб сузиб кетдим. Поситанога кеч тушганда етиб бордим. Бир-бир қадам ташлаб тепалиқдаги меҳмонхонага чиқа бошладим. Чемоданларим икки бакуват италян аёл бошида. Бинога етиб боргач, у ерда бошқа меҳмон ҳам борлигини эшитиб ҳайрон бўлдим. Официант (исми Жузеппе эди) менинг эски танишларимдан эди. Хоналарга каровчи ходим, ҳаммол, оқсоч ва ошлаз вази- фасини ҳам ўзи бажарарди. Уч ойдан бери меҳмонхонада бир америкалик сениор турганини айтди.

“У рассомми ёки ёзувчи?”, деб сурдим. “Йўқ, сениор, у жентелмен.”

Кизик-ку. Бу пайтда Поситанога келтирилган ҳикоялар келишмасди. Уч ой шу ерда қолишни хоҳлаган одамни кўз олдимга келтирилмасди. Балки кимдандир беркинди учун келгандир. Ўша йилнинг бошларида жиноятчи қўл урган машхур бир банкирнинг қочиши бүтун Лондонда гап бўлганди. Бу сирли кимса ўша банкир бўлса-чи, деган фикр ўтди хаёлимдан. Мен у одам билан оз-моз таниш эдим, шунинг учун ҳам қўришганимизда безовта бўлмас керак, деб ўйландим. “Сениорни ошхонадан топа- нгиз”, деди Жузеппе кўчига чиқаётганимизда. “У доим ўша ерда овқatlanади.”

Сомерсет МОЭМ, инглиз адаби

Албатта, мен борганимда у ошхонада йўқ эди. Лекин бир неча дақиқадан сўнг меҳмонхонадаги нотаниш қўшним кириб келди ва унинг мени кутган қочқоқ банкир эмаслигини кўриб озгина ўнғайсизланиб қолдим. Ёши анчага бориб қолган, новча, денгиз ёқасида дам олиб қўрайган, хушбичим, чўзинчок юзли киши экан. Эғнида очсарик рангли ипақдан тикилган озоданига қос- тиюм, шляпаси йўқ эди. Калта олинган оппок сочи яна ҳам анча қалин эди. Очиқкўнглиги мана-ман деб турган бу одамнинг ўзини тугишида қандайдир жозиба бор эди. У олтинга оғир қарта ва домино ўйнаб ўтирган шу ерликларга бир-бир қараб чиқди-да, кейин мени кўрди. Кўзларида қувонч порлади. Менга яқинлашди.



Овқатдан кейин сўхбатимиз яна давом этди. Хамроҳим кўп китоб ўқиган экан. У билан хоҳлаган мавзуда гаплашиш мумкин эди. Рассомлик тўғрисида шу қадар билимдонлик билан гапирдики, танқидчи бўлса керак, деб ўйлаб қолдим. Лекин бироздан сўнг у ўқиган китоблари ҳақида сўзлаш бошлади, мен уни ўйна- гап бўлганди. Бу сирли кимса ўша банкир бўлса-чи, деган фикр ўтди хаёлимдан. Мен у одам билан оз-моз таниш эдим, шунинг учун ҳам қўришганимизда безовта бўлмас керак, деб ўйландим. “Сениорни ошхонадан топа- нгиз”, деди Жузеппе кўчига чиқаётганимизда. “У доим ўша ерда овқatlanади.”

“Гузеталарда исмига кўзим тушган бўлиши мумкин. У аёлни танишимизми?”

“Ҳа, албатта. Барнаби хоним бутун ўтган мавсум давомида бир-бирдан дабадбали ўтиришлар ташкил қилди. Таклиф қилганда бирортасидан қолмади. Ҳамма борди. Биласизми, у жуда ажайиб аёл. Лондонга дам олиш учун келган экан. Лекин ушқирган ўтиришлари, қасам ичиб айтаманки, Лондондаги энг эсда қоларли ўтиришлардан бўлди.”

“Жуда бой бўлса керак-да?”

“Ҳа, жуда. Лекин муваффақиятлари га сабаб пул эмас. Америкалик аёлларнинг аксарияти пулдор. Барнаби хонимнинг дарварада ўзи ўриб олишга сабаб бўлган асосий хусусият унинг феъл-атворидаги барқарорлик. У ҳеч қачон ўзини катта одам қилиб кўрсатишга уринмайди. Унда табиийлик бор. Ҳа, бебаҳо аёл. Барнаби хоним бошидан ўтказган воқеалар ҳақида эшитганимизми?”

“Дустиим жимлаи.”

“Барнаби хонимнинг Лондонда донга кетган бўлиши мумкин. Лекин Америкада уни қўпчилик

верситет профессори экан, деган хулосага келдим. Исмини сўрадим.

“Барнаби”, деди у.

“Бу ном жуда машхур бўлиб кетди”, дедим.

“Йўқ-э, нега энди?”

“Барнаби хоним ҳақида эшит- маганимизми? Сизга ҳамморт бўлади.”

“Газеталарда исмига кўзим тушган бўлиши мумкин. У аёлни танишимизми?”

“Ҳа, албатта. Барнаби хоним бутун ўтган мавсум давомида бир-бирдан дабадбали ўтиришлар ташкил қилди. Таклиф қилганда бирортасидан қолмади. Ҳамма борди. Биласизми, у жуда ажайиб аёл. Лондонга дам олиш учун келган экан. Лекин ушқирган ўтиришлари, қасам ичиб айтаманки, Лондондаги энг эсда қоларли ўтиришлардан бўлди.”

“Кани, юринг-чи.”

У билан бирга ётоқхонасига кирдик. Хизматчи Жузеппе Барнабининг ўрнини тартибга келтираётган экан. Хортоба кўзим тушган биринчи нарса — донга кетган ўша Барнаби хонимнинг бежирим рамкага солиб қўйилган сурати бўлди. Дустиим ҳам суратга қаради ва бирдан ранги оқарди.

“Эсинг жойидими, Жузеппе? Нега бу суратни жавонимдан олдинг? Жин урсин, нимага расмии жавонга солиб қўйганими биласанми ўзи?”

“Билмабман, сениор. Сениорларини столда кўриш сениорга ёқди деб ўйлабман.”

“Ҳа, деб қилиб қўйдим.”

“Барнаби хоним сизнинг хотинингизми?”, деб бақириб юбо-

рибман.

“Ҳа.”

“Эй Худо, сиз Бехато уради- ган Майкисиз?”

“Ҳамаямани?”

Кулиб бордим.

“Тўрсини айтаман, ўхшамайсиз.”

Кулига қараган эдим, Барнаби синиқина жилмайиб уларни яширди.

“Йўқ, сэр, мен ҳеч қачон бир мушт уриб хўкизни ўлдирмаганман.”

Уч-тўрт сония бир-биримизга тикилганча туриб қолдик.

“Хотиним мени кеҳирамайди энди”, ух тортиди Барнаби. “У исми- ми ўзгартиришим лозимлигини айтганда, унамаганимдан кейин роса жаҳли чиқувди. Охири воя бўлади, деганди. Мен бўлса уч ой Поситанода беркин- ниши ўзи кифоя, деб гапига кулоқ солмагандим.” У негадир жимиб қолди. “Мана энди тасо- дирдан воқиф бўлганимиз деб сирини ҳеч қачон айтманг, деб сизга илтимос қилишдан бошқа илоҳим йўқ.”

“Курманг, керак бўлса, нариги дунёда ҳам сирингизни ош- қор этмайман. Лекин, тўрсини айтаман, ҳеч тушунмайман.”

“Аслида, касбим ўқитувчилик, ўттиз йилдан бери хотиним билан бирга Пенсилванияда яшар- дик. Билмадим, балки мен сиз- да бетартиб одамга ўхшаб таас- сурот қолдиргандирман, аммо шунча айтишми керакки, Барна- би хоним мен билган аёллар орасида энг маданиятлиси. Хул- лас, амакивачасининг вафоти- дан сўнг хотинимга жуда катта бойлик мерос тегди. Хотиним жуда-жуда бой аёл. У доим ин- глиз адабиётини ўқийди. Шунинг учун унинг энг катта орзуси —

Саутгемптонга етиб қолгани- мизда, Барнаби хоним Хере- ффорд герцоги унинг шарафи- га зиёфат бераётганини айт- ди. Герцогиня хотинимни казо-казоларга таништираман, деб интиқ экан. Албатта, бун- дай имконият мингтадан бит- та одамга насиб этади. Мен эса ҳаммасини расво қилишим мумкин эди. Хотиним гапириб берган воқеаларида мени уму- ман бошқача тасвирлаганини айтди. У пайтда хали Барна- би хоним мени аллақонан Бе- хато урувчи Майка айланти- риб қўйганини билмасдим. Лекин кемада эканлигимни эс- дан чиқиб, кўп нарсалар тўқи- ганини кўнглим саза бошла- ганди. Қисқаси, у мақеини му- стахкамлаб олганича бирик- ки hafta Парижда яшаб ту- ришимни илтимос қилди. Роза бўлдим. Лондондаги зи- ёфатларга боришдан сўнг Со- боннада озгина бўлса ҳам иш- лаш мен учун минг марта айти- эди. Шундай қилиб уни Саут- гемптонда қолдириб Парижа кетдим. Ун кун ўтгач, Барнаби хоним орқамдан етиб келди. Оруз қилганидан ҳам катта му- ваффақиятларга эришганини, бошидан кеҳираётганлари ўқиган романларидаги воқеа- лардан минг марта ахшиллиги- ни, лекин танишлари мени кўриб қолишса ҳаммаси туга- ши мумкинлигини айтди.

“Жуда ажайиб, дедим мен, ундай бўлса Парижда яшайверман. Унга бу фикр ёқмади, менинг шунчалик яқин жойдалигим ва номимни билган биронтасини учра- тиб қолишимдан қўриб тинч оролмаслигини айтди. Вена ёки Римга кетсам-чи, дедим. Бу ҳам ёқмагач, мана шу жойга келдим ва шу ерда жиноят- чиға ўхшаб узундан узок уч ойдан бери беркинби ётибман.”

“Чап ва ўнг қўли- нгизда револьверлардан бирваракайига отиб иккита қимор- возни ўлдиргани- гиз ҳам ёлгон экан-да!”

“Огайни, мен ҳеч қачон қўли- га қурол олмаганман.”

“Мексикалик қароқчиларнинг чаилангизга ҳужуми-чи? Ушанда хотинингиз милтиқларни ўқлаб турган экан, сиз бўлса то ҳуку- мат қўшини ёрдамчи етиб кел- гунча уч кун ҳужумчи қайтариб тургансиз. Бу ҳам ёлгонми?”

Барнаби жилмайган бўлди.

“Бунисини ўзим ҳам эшитма- ган эканман. Хаддан ошириб юборган-а.”

“Нималар деяпсиз? Булар сур- ди Ёввойи Фароб ҳақидаги кар- гузашт филмлардек бизларга ёққан.”

“Хотиним гоёна ҳам ўша ер- дан олган бўлса керак.”

“Лекин киртоғора-чи? Кончи- лар кийимини ювиши, яна ал- ламбалолар. Хотинингиз бу во- қеани гапириб, бизларни қанча- лик кулдирганини сиз билмай- сиз. Ахир, Барнаби хоним Лон- донга киртоғорада сузиб келган эди-ку!”

Кулиб юборди.

“Ҳа, Барнаби хоним ҳамма- мизни боллаб лақиллатибди.”

“Мени ҳам роса алдаган”, деди Барнаби.

“Рафқангиз ажайиб аёл. Ун- дан қанча фахрлансангиз шунча оз. Доим уни бебаҳо аёл, дер- дим. У ҳар бир инглизга кар- гузашт-у ўлдирмаларга бўлган эҳтиёжни ўз вақтида пайкай олди ва бизга айнан ўзимиз хо- ллаган нарсани берди. Ёлгонла- рини бутун дунёни беришса ҳам ошқор қилмасдим.”

“Сўзларингиз учун раҳмат, сэр. Ҳақиқатан ҳам Лондон ажайиб мезбонга эга бўлди. Мен эса бебаҳо хонимдан айрилдим, ше- қилми.”

“Бехато урадиган Майк учун бирдан-бир маҳон, бу — Ёввойи Фарб. Азимиз Барнаби, сизнинг йўлингиз битта: беркинбини да- вом эттиринг.”

“Маслаҳатингиз учун катта раҳмат”, кесатди Барнаби.

Инглиз тилидан Жаҳон тиллари университети талабаси Алишер ОТАБОВЕ таржимаси.

Бейхитёр пешонамга урдим: “Биз бўлсак, Барнаби хонимни Брет-Гарта киёслаб мақтардик.”

“Саёҳат охирида қанчалардан чиқмаман-у хотинимнинг дўстларига аёлим билан улар- ни шунча вақтдан бери қан- дай қилиб алдаб келаятгани- мизни айтиб бераман, улар- нинг донг қотиб қолишганини кўриб роса куламан, деб ўйлардим. Лекин рафикамни билмас эканман. Эртаси кунги,

Май. Жазоирда кун оғабтанда аёллар нарқадар гўзал.

Аёлнинг аёли ва сипо дўстлиги.

XX асрнинг энг қучли эҳтироси — ма- лайликдир.

Энг хавfli йўлдан озиш: ҳеч қачон ўхшамаслик.

Мен ҳеч нарсдан кўз юммасликни афзал биламан.

Ҳамиша ҳақ бўлишга интилиш — ақл- нинг тарбия топмаганлиги белгисидир.

Ҳар қандай одамнинг хаётида буюк туйғулар кам, майда хислар кўп бўлади.

31 Март. Ҳа, менинг ватаним бор: француз тили.

Рус тилидан Маҳмуд САБДИЙ таржимаси

Япон шеърятини қиёфасини бирин- чи навбатда ҳокуку белгилади. Бу шеърятини ҳокукурисиз тасаввур этиш мумкин эмас. Уч мисрадан иборат ич- чам ва гўзал жанр бўлган ҳоку япон миллий рўҳиятини бадиий жиҳатдан мукаммал ифодалашга қодирлиги билан ҳам аҳамиятлидир.

Ҳокукуда асосан табиат (бахор, ёз, кўз, қиш) фасллари, манзаралари ҳақида сўз юритилса-да, ундаги ҳар бир детал инсон қалби кечинмала- рига уйғунлашиб кетганини, шoir куруқ воқеликни эмас, балки оний туйғунни, шуур оқимини, ўзбекча айт- ганда, коса тағидаги ним-косани акс эттиришга ҳаракат қилганини кўра- миз. Бу ўринда ҳокукуга хос бўлган икки нуусур ярқ этиб кўзга ташлана- ди, яъни лаҳза ва абдидагитуд оний- лик ва мангулик қалбга кўчмоғи, во- қелик таассуротидан тугилган кечин- ма абдидагитуд муҳрланмоғи лозим. Қиш шунчаки қиш бўлгани ёхуд ба- ҳор фақат чечаклар униб чиқгани учун

ДЕРАЗАМДАН БОҚҚАН ОЙ
Япон классик шеърятидан Кагама СИКО
Сенга ҳавасини келар илоҳий гўзалликнинг тисмолига айланиб бандидан чирт узилган, эй, заранг япроғи!

О, заранг япроқлари! Учайтган қўшларнинг қанотини қўширсиз!

Далалар бўшаб қолди, лек узоқдан қўринар турналарнинг тоғлари!

Қор гуниллаб ёққан тун элас-элас келди қўчқирини хўрознинг қўшни ҳовли томондан.

Тақаран КИКАКУ
Мени тошбўрон қилинг! Гуллар турган олчангнинг шохин синдириб қўйдинг.

Саҳар чоғи тушимда Онажоним келганмиш... Уни ҳайлаб юборма, каққужоним қичқириб.

Жала қуяр тинмайин, гулларнинг хушбўй атри ҳаммани маст эттудек, фақат бундан бебахра халтадаги қоқ нўҳот.

Гадой кетиб борайди! Ёзда ёпичиқ унга ер-у осмон баробар. Уни ҳайлаб юборма, каққужоним қичқириб.

Баҳорнинг илк қўшигин қуйлар булбул новдада оёғидан осилиб.

Жала қуяр челақлаб, беҳалоғлар гагиллар катақлағи ўрлақлар.

Гуё арғимчоқ учар бананнинг япроғида минтигина қўрбақа.

Биринчи қор ёғмоқда! Кўз-кўз қилсам уни мен тақсимчага солганча!

Чопар менга тўтқазди хатдан олдин олчангнинг қийғос гуллаган шохин.

Ой гирдин туман қошлар, япроқлар орасида ялтираб кўринадиган бўғли таққан хира кўзойнак!

БАСЭ УЛИМИНИНГ УН ИЙЛАГИДА
Ўн йил ўтди орадан, бироқ кеча ўлгандек тоғлар сояси йиллар.

Эдо шаҳрида баҳорнинг бир кунни ҳам ўтмас кўнгиноқлар сотилади туриб.

Шариллатиб йиртиллар нафис ипак матолар Этиғой дўқонида... Ниҳоят, ёз ҳам келди!

Уфқда шом ёдуси, шовқин тинган кўчада қанот қоқар капалак.

Соябоним тағида ўз иннидек жон сақла, ивип қолган қалдириғоч.

Зил табақа дарвоза қулфлоглиқ турур қўлдан... Ой сузар — қаҳратон тун.

Оғир таъна эшитиб, бошин эғди қизгина худди оқшом чўккандек.

Мен учун ёққан бу қор худди пардаийн майин шляпамга илашган.

Қора тунда қорайиб кўринар музли кўлда ташландиқ эски қайиқ.

Ҳамма уни ёқтирмас, уч-чи, қасдма-қасд ишар худди қишқи пашпадек.

Мушукка ўлжа бўлган чигиртканинг шериги.

Жаббор ЭШОНКУЛ таржималари.



О, бунчалик қайғувар Узоқ-узоқ зорланиб.

Қаҳратон қишнинг қуни! — хувиллаган далада қорайган қўриқчилар қаргаларга қўналга.

РЁКАН Шамол олиб келди уюм-уюм хазонини ўчоққа ўт ёқсин деб.

Шилби кетди ўғри ўйда неки бор бўлса, фақат сени қолдириб леразамдан боққан ой.

Менинг шеърим шеър эмаслигини англаб етсанг, шеърят ҳақида гурунглашасан бўлар сен билан.

Гонсуй ИКЭНСИ
Тинди куз изирини, ундан қолгани фақат олди соғларга саси.

Нодзаво БАНТЁ
Ҳилол олис осмонда, бу дунёда содиқ дўст фақат сенсан, бўржон!

Учайтган, ҳей, гўзлар! Сиз ҳам сингиб кетдингиз қоронғулик қарнига баҳорнинг оқшомда.

Қатор-қатор булутлар тўғли ойна ардоқлаб ётоғига етарлар.

Ёғи дарё. Кўприқдан эмас, отлар сувни кечиб ўтади.

Мукай КЁРАЙ
Бу не ҳол бўлди дўстлар? Олча гулига тикилиб турган Кишининг белида узун қиличи.

Аттанг, менинг қўлимда Ҳолсизланиб, дам-бадам, Ёнарқуртим жон берди.

Кўзларини олар ялтираб Дарахт, тошлар, барчаси. Ёмгирдан сўнг иссиқ қуят.

Тог йўлида Узун-узун ўтлар-ла Чирмаида кўлларинг.

Масаоки СИКИ
Сен қолсан. Мен-чи, кетаман. Икки хил қиз иккимиз учун.

Ўргимчакни ўлдириб қўйдинг. Бирдан ёлғиз ҳис қўйдинг. Совуқ тунда ўзимни.

Нокни тозалайман! Ширин-шарбат томчис Пичоқ тийида чопар.

Қор оҳиста қўнмоқда Эски қўлмақда сўзган Йиртиқ ўрдақ бошига.

Чакмоқ тинди ва яна Шомни алқаб чириллар Новдалагит чирилдоқ.

МЕН ҲЕЧ НАРСАДАН КЎЗ ЮММАСЛИКНИ АФЗАЛ БИЛАМАН...

Албер Камю “Кундалиқлар”идан

Эркинлик, бу — ёлгон гапирмаслик ҳуқуқидир.

Нега мен санъаткорман, файласуф эмасман? Чунки мен гоғлар орқали эмас, сўзлар воситасида фикрлайман.

Хаётнинг буюк саволи — одамлар орасида қандай яшаш.

Трагедия. Л.: Дунёни қайта яратиш — арзимас вазифа. С.: Дунёни эмас, одамни қайта яратиш дарқор.

Факат образлар орқали тафаккур қилиш мумкин. Агар файласуф бўлиш- ни хоҳласанг, романлар ёз.

Грение коммунизм ҳақида: “Адолат идеалини деб беъамалиларга рози бўлиш керакми”. “Ҳа”, деб жавоб бериш

мумкин, бу — гўзал. “Йўқ”, деб ҳам жавоб бериш мумкин, бу — виждонан бўлади. — Бутун масала ана шунда.

Эркин матбуот яхши ҳам, ёмон ҳам бўлиши мумкин. Эркин матбуот фақат ёмон бўлади.

Камдан-кам одам санъатни англашга қодир.

Ёзиш — миннатсиз юмуш демокдир.

Ману қонуни:



Менда шундай туйғу борки, гўё мен бир маромда тубанликдан кўтарилаёт- гандекман...

“Аёлнинг дудоғи, ёш қизнинг қуқси, гўдақнинг дуоси, қурбонлик олови ҳамиша покиза.”

Ўлимда ўйин ва қаҳрамонлик ўзининг ҳақиқий маъно- сига эга бўлади.

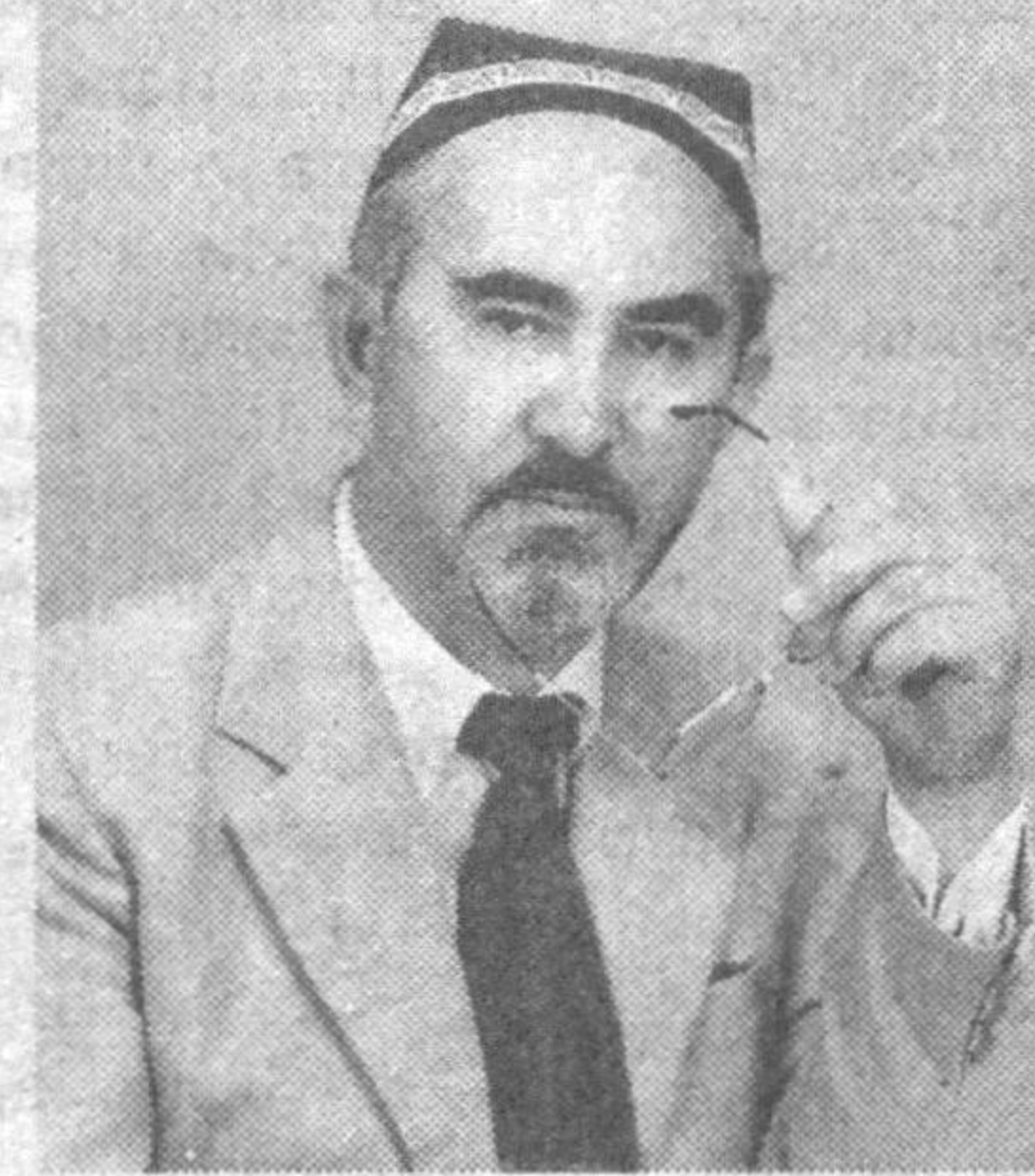
(1936), март. Менинг шодлигим чегарасиз.

31 Март.

14 январ — Ватан ҳимоячилари куни

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари-ни ислох қилишнинг асл моҳияти жангчилари-мизда Ватанга муҳаббат ва садоқатни, юксак маънавий фазилатларни тарбиялаш, касбий маҳоратни ошириш, жанговар тайёргарликни таъминлашдан иборат.

Шу эзгу мақсадлар йўлида ҳарбий шифокор ва ижодкор Исқандар Раҳмоннинг эътиборин-гизга ҳавола қилинаётган ушбу шеърий маж-муаси аскарларимизга доимий ҳамроҳ ва ма-дадкор бўлади, деган умиддамиз.



Исқандар РАҲМОН

ҲАРБИЙЛАР АЛИФБОСИ

Ақли расо фарзанднинг Асли бурчи — ҳимоя!
Азиз юртни авайлаш,
Асраш, бўлмақ чўнг қоя!

Бўлиманинг бойлиги Баҳодирлар, подирлар!

Гарнизонда шахарча,
Генерал Бош тарқиб бор.
Госпитал ва гулзорлар, ...
Гард юқтирмас тартиб бор!

Баталон байроғини Балад тутар ботираш!

Взвод, гуруҳ бўлишар Ватансавар аскарлар.

Вахта, постда туришар Ватанпарвар лашкарлар!

Дикқат! Дикқат! — деганда Довдирема, дўст, ўртоқ!



Боши иккинчи бетда.
Абдуллаев Солижон — 1931 йили Қўқонда туғилган, ўзбек, партияси, 1950 йил 14 ноябрда Самарқанд хибсга олинган, 1951 йил 21 февралда лагер суди жиноят кодексининг 58-14 моддаси билан 10 йил муддатга меҳнат тузатуви лаге-рига сурғун қилинган, 1991 йил 18 ок-тябрда реабилитация қилинган.

Абдуллаев Жўра — 1905 йили Ўзбе-кистонда туғилган, ўзбек, партияси, 1938 йил 1 июлда хибсга олинган, НКВДнинг Куйбишев области бошқармаси жиноят кодексининг 58-7, 58-10 ва 58-11 модда-лари бўйича жазога ҳукм қилинган.

Алимов Оталик — Фаргона области, Моь лотов райони, Учқўрғон қишлоғида 1921 йили туғилган, ўзбек, 4 синф-ни ва 3 олий агротех-ник курсини тугатган, сапёрлар ротасида қизил аскар, Омскда 1942 йил 25 октябрда хибсга олинган, Учқи бригадаси 151-бўлим харбий трибунали РСФСР жиноят кодек-сининг 19 моддаси, 58-1 «б», 58-10, 2-банд моддалари билан айб-лаб, олий жазо — отув-га ҳукм қилган, хукм 1942 йил 5 декабрда ижро этилган, 1997 йил 9 июлда реабилитация қилинган.

Алманиязов Мадийрқози — 1859 йили Қоракалпоғистоннинг Кўнғирот туманидаги 1-овулда туғилган, ўзбек, 1930 йил 20 мартда хибсга олинган, ОГПУнинг Қоракалпоғистон АССРдаги вакиллиги қошидаги «учлик» уни 58-10 модда бўйи-ча 3 йилга сурғун қилган, 1989 йил октяб-рида реабилитация қилинган.

Ортиқов Исмоил — 1896 йили Наман-ган шаҳрида туғилган, Омскда ОСМЧ 2 да кора ишчи бўлиб ишлаган, 1942 йил 12 августда хибсга олинган, Омск обла-сти махсус ишлар бўлими бўйича проку-раторлиги томонидан РСФСР жиноят ко-дексининг 58-14 моддаси бўйича айблан-ган, реабилитация қилинган.

Ахмадхон Алюхун — 1907 йили Ўзбекистон ССРда туғилган, ўзбек, партия-сиз, машғулоти аниқ эмас, Куйбишевда 1938 йил 29 июлда хибсга олинган, НКВД Куйбишев области бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 1939 йил 13 ян-варда 58-6 модда билан ҳукм қилган.

Аҳмедов Шокиржон — 1917 йили Мар-хамат районидagi Русское селода туғил-ган, ўзбек, Горький шаҳрида ички ишлар бўлимида қоровул бўлиб ишлаган, 58-1 модда билан 2 йил 5 ойга ҳукм қилинган.

Аҳмедов Фозил — 1919 йили Андижон обла-сти, Шахристон туманининг Қозикўр-гон қишлоғида туғилган, ўзбек, 1947 йил 22 мартда хибсга олинган, 1947 йил 28 март-да Уст-Викс меҳнат тузатув лагеридagi махсус лагер суди уни 58-14 модда бил-ан 5 йилга озодлиқдан маҳрум қилган.

Ашурбоев Ибодулла Разметович — 1894 йили Ўзбекистонда туғилган, ўзбек, Селимжон райони Норск посёлкисидagi колонида 91 ёқувчи, НКВДнинг Узок Шарк ўлкаси бўйича бошқармаси хузу-ридаги «учлик» уни 1937 йил 31 декаб-рда отувга ҳукм қилган.

Ашуров Оқил — 1910 йили Самар-қандда туғилган, 1935 йил 15 сентябрда Самарқандда хибсга олинган, НКВДнинг Магадан бўйича бошқармаси хузурида-ги «учлик» уни 1937 йил 15 сентябрда отувга ҳукм қилган, хукм 1937 йил 29 ок-тябрда ижро этилган, 1999 йил августда реабилитация қилинган.

Бажанов Йўлдош — 1915 йили Ўзбе-кистонда туғилган, ўзбек, партияси, НКВДнинг Куйбишев области бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 1937 йил 23 октябрда 58-10 модда билан 10 йил муддатга қонилларга сурғун қилган.

Бақимбаев Сакен — 1880 йили Бу-хорода туғилган, ўзбек, маълумоти — бошланғич. Қизил Урда обла-сти, Терен-Эзек посёлкасида сур-ғун қилинган, 1930 йил 9 сентябрда қамқоқ олинган, ОГПУнинг Қозогистон-даги вакиллик хузуридаги «учлик» уни

Дарҳол қўлга ол қурол,
Душмани бос ладилроқ!

Елдек елиб юрганнинг
Елга учмас ҳаёти.
Ерга тегмас елкаси,
Елкалоши қаноти.

Ёлғиз чиқсанг сафарга
Ёмон йўлдош ёв бўлар.
Ёт, ёвузининг йўлига
Ёвқур йигит гов бўлар.

Жанговарлик, жасурлик
Жангчиларга хос хислат.
Жасорат-ла жангтоҳда
Жанг қилмаслик — жиноят!

Зийрак турар измида,
Заковатли мард соқчи!
Зарба олар зудликда
Заҳар-заққум айгоқчи!

Иғвогарлик, иблислик
Илгаридан бор иллат.
Иллат изин қуритар
Инсонпарвар, ҳур миллат.

Йигит боши мард эрса,
Йигит боши ҳам бўлмас!
Йўлда юки қолмай,
Йўлни топар, кам бўлмас!

Кичик сержант — командир,
Курсантларга қўмақдош.
Қамарбаста эрта-кеч,
Қасбоншу қуролдош.

Лаёқатли бўлса ким,
Лавозимга лойиқдир.

«Лаббай!» дейиш сардорга,
Лаб-даханга боғлиқдир.

Муқаддас бурч — Ватанини
Матонат-ла асрамоқ!
Муस्ताқил юрт — жон-танини
Маҳорат-ла асрамоқ!

Нонтепкилик, нодонлик,
Нарқобизнес — иллатдир.
Норгул йигит мард бўлар,
Номард эса, хас, гардир.

Она-юрт деб қуну туи,
Осонмас сафда турмоқ.
Озодлик майдонда
Огоҳ бўлиб, от сурмоқ!

П«Писмиқ киши панада»
Палид, пастқам, кир жойда.
Пала-партиш иш бўлмас,
Патрул бўлган ҳар жойда!

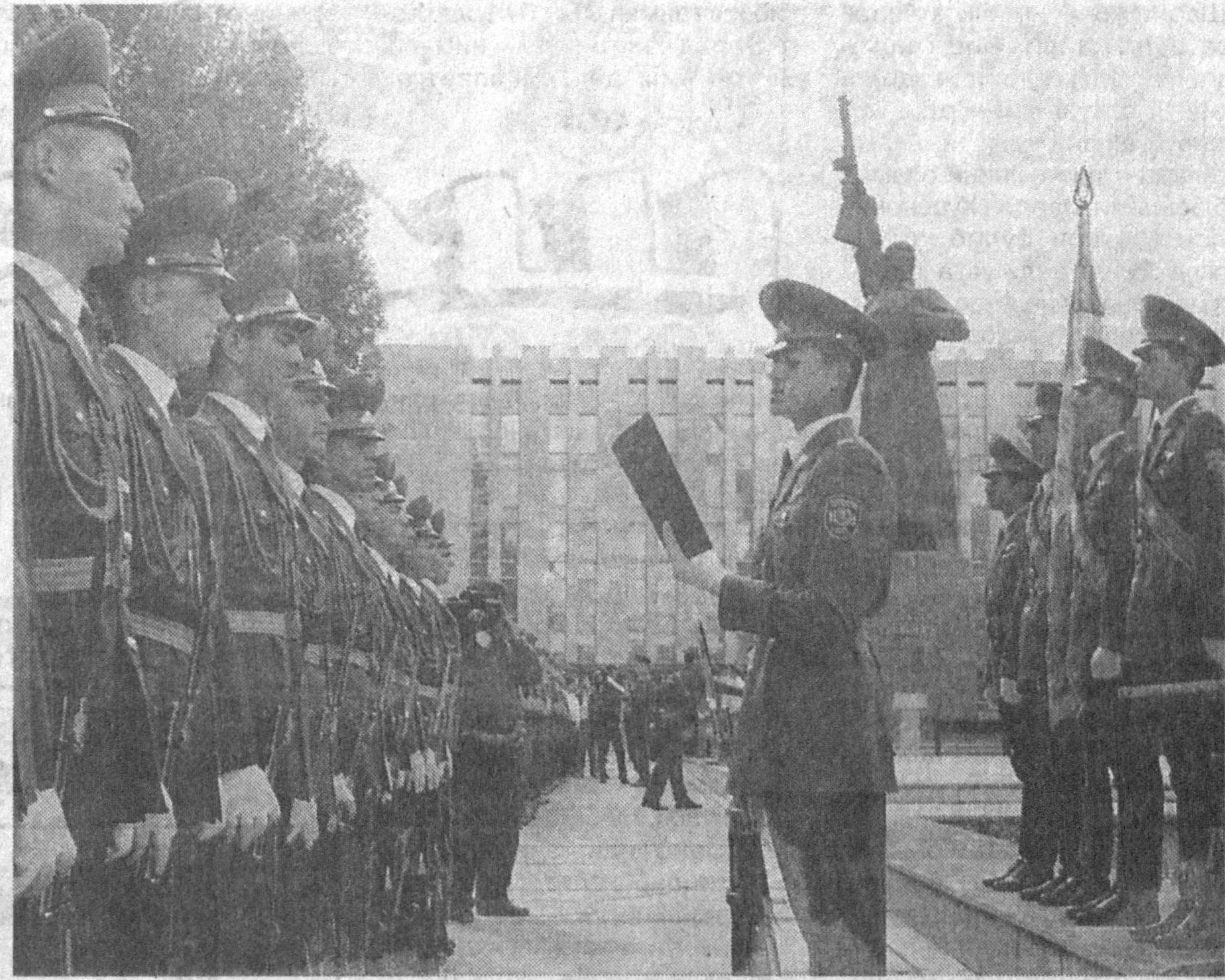
Разведкачи росмана
Разм солар ҳар ёққа!
Разилона режанинг
Расмин олар илмоққа!

Сафарда ҳам, сафда ҳам
Снарядда, спортда,
Садоқатли сафдошлар,
Снайпердек ҳурमतда!

Терроризм — таҳдидир
Тараққёт, тинчликка!
Тревога — турткидир,
Тезкор тайёргарликка!

Узун-қисқа кун-туллар,
Узоқ-яқин йўлларда,
Умид қўзи эл-юртнинг
Удли-шудли қўларда!

Файзу футур кетмағай,
Фазилатли хонадон,
Фавқуллада ҳолатда
Фавл бўлса ҳар инсон!



Хонавайрон бўлар халқ
Халоскорни бўлмаса!
Хавфу хатар, офатдан
Холи, нари бўлмаса!

Цемент каби мустақкам,
Циферблатдаг илчил.
Центр, уэр, Марказдан
Циркулар бор, қабул қил!

Чайир, чаққон чин аскар,
Чайнарилиш кўрмас хуш.
Чаққоқ чақна қизилан,
Чала-чудла қилмас иш!

Шартномавий хизматнинг
Шароити, шартти шув!
Шарти бузмас эр киши,
Шер юраги этмас шув!

Эгарланган тойчоқдай
Экипажда йигитлар!
Энг балаанда, тўққилда
Элли эркак, бургутлар!

Юзи бўлган, юрт ўғли
Юракларда шайиди!
Юзи бўлмас ҳеч шувув,
Юздан ошиб ошайди!

Яхши номи қолажақ,
Яшаса ким элим деб!
Яқдл ботир лашкардек
Яловим — жон-дилим деб!

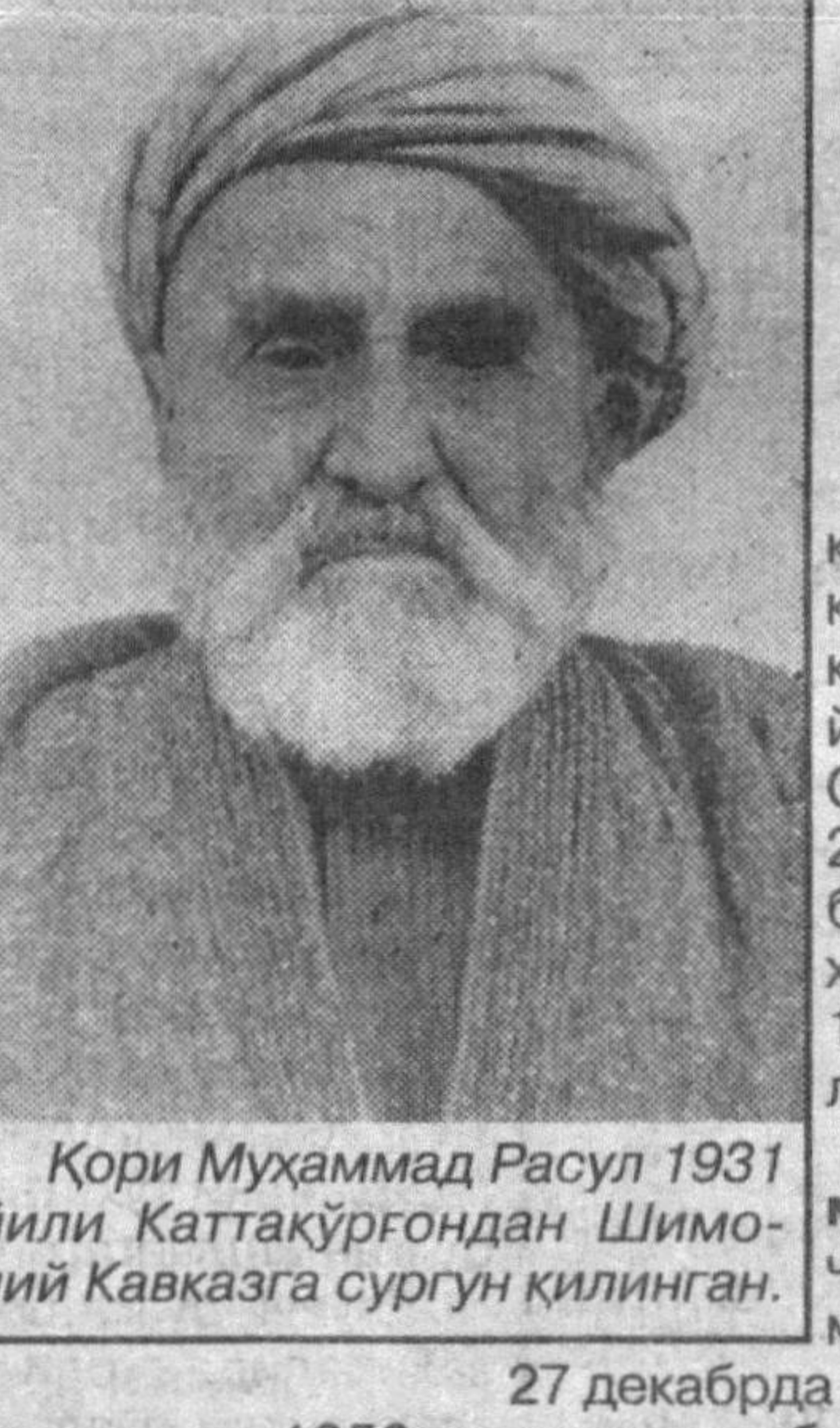
Ўзига бек ўзбекимиз,
Ўзбекнинг юз-қўзимиз!
Ўт-оловдан асраймиз,
Ўз уйимиз ўзимиз!

Қалға бўлар мустақкам,
Қўрғон яшар тинч, омон,
Қуролмас, қалбини
Қалқон қилса, қиз, ўғлон!

Фофил бўлмас чин аскар,
Фолибона қилар жанг.
Файрат жўниб қоннда,
Фаним ҳолин қилар танг!

Ҳарбий ислоҳ — зарурат,
Ҳаётимиз мактаби.
Ҳарбий, касбий куч-қудрат
Ҳимоянинг талаби.

Кори Мухаммад Расул 1931 йили Каттақўрғондан Шимолий Кавказга сурғун қилинган.



Кори Мухаммад Расул 1931 йили Каттақўрғондан Шимолий Кавказга сурғун қилинган.

27 декабрда хибсга олинган, Степ худудий орган харбий трибунали уни 1946 йил 15 майда 58-16 модда билан ҳукм қилган.

Давронов Шаим Киринович — 1917 йили Қизилтепа районидagi Зармитан қишлоғида туғилган, ўзбек, минимет ин-женер баталони кирувчи бригадасидagi 19-бўлимда қизил аскар (Краснодар ўлка-си, Дундулова станцияси), Шимолий Кав-каз харбий округи харбий трибунали уни 1942 йил 29 июлда 58-10, 2 қисмлар бил-ан 8 йил озодлиқдан маҳрум қилишга ҳукм чиқарган, 1996 йили реабилитация қилинган.

Жалилов Рустам Ботирбекович — 1887 йили Самарқанд шаҳрида туғилган, ўзбек, Узок Шарк ўлкаси Николаево-Амур шаҳридаги савдо ташкилотида директор ўринбосари бўлиб хизмат қилган. 1937 йил 26 августда НКВД Нижно-Амур бош-қармаси уни хибсга олган, 58-7, 58-8, 58-11 моддалар билан ҳукм чиқарган, 1939 йил 29 майда реабилитация қилинган.

Журамбой Турамбой — 1911 йили Қўқон шаҳрида туғилган, ўзбек, 31-зах-и-радаги ўқи полкида қизил аскар, 58-мод-да билан Татаристонга сурғун қилинган.

Девонот Акимбай-Абдулла — 1880 йили Қоракалпоқ автоном обла-стида туғилган, ўзбек, маълумоти — бошланғич. Туртқўлдаги Хўтарик қишлоғида, 1930 йил 18 августда ОГПУ «учлик» 58-10 модда билан 5 йилга қонилларга сурғун қилган.

Зийев Неъмат — 1929 йили Қўқон шаҳрида туғилган, ўзбек, партияси, 1950 йил 14 ноябрда хибсга олинган, 1951 йил 21 февралда лагер суди уни 58-14 мод-да билан 10 йилга меҳнат тузатув лаге-рига сурғун қилган. Самара обла-стида 1991 йил 18 октябрда реабилитация қилинган.

Эгамқулов Мамарасул — 1924 йили Фаллоорол районидagi Уғра қишлоғида туғилган, ўзбек, Перм шаҳрида 1945 йил 31 декабрда хибсга олинган. 1946 йил 23 февралда айбониб, 8 йил озодлик-дан маҳрум қилинган.

Икромов Ургут — 1918 йили Тош-кентда туғилган, ўзбек, партияси, 1940 йил 22 ноябрда хибсга олинган, 1941 йил 30 апрелда Куйбишев области суди уни 58-10 модда бўйича 10 йил меҳнат туза-тув лагерига сурғун қилган, 1965 йил июнда реабилитация қилинган.

Эргашев Дониш — 1921 йили Ўзбе-кистонда туғилган, ўзбек, партияси, Куй-бишевда 1942 йил 30 декабрда хибсга олинган, Куйбишев области суди 1943 йил 25 февралда уни 58-14 модда бўйи-ча 5 йил камқоз жазосига маҳкум этган. 1991 йил 18 октябрда реабилитация қилинган.

Исмаев Асана — 1909 йили Кировск қишлоғида (Ўзбекистон) туғилган, ўзбек,

тўлиқси ўрта мактаб ўқитувчиси, 58-мод-да бўйича ҳукм қилинган, Татаристон АССРга сурғун қилинган, қамқоннада 1944 йил 5 январда вафот этган.

Эшонқўжаев Умонқон — 1899 йили Андижон шаҳрида туғилган, ўзбек, 1920 йили ВКП(б) аъзоси, Қозон темир йўли сиёсий бўлими партия курслари мудири, 1937 йил 15 августда Қозонда хибсга олин-ган. Олий суд харбий коллегиясининг сай-ти ҳайъати уни 1938 йил 4 октябрда 58, 63, 64, 67 моддалар бўйича («советларга қарши, миллатчилик, қуроли-террорчи ташкилот иштирокчиси» сифатида) отувга ҳукм қилган. 1938 йил 4 октябрда Тошкентда ижро этилган. 1957 йил 1 августда Олий суд реабилитация қилган.

Эшмуратов Суён — 1912 йили Са-марқанд обла-стида туғилган, ўзбек, Руб-ковск шаҳридаги ОСМЧда бригадир, 1943 йил 7 майда хибсга олинган. 1943 йил 12 октябрда Олий ўлка суди 58-10, 2 қис-ми бўйича 2,5 йил қамқоз жазосига ва 5 йил сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилишга ҳукм қилган. 1946 йил 16 ноябрда Олий суд реабилитация қилган.

Карамқулов Жумабой — 1907 йили Ўзбекистонда туғилган, ўзбек, партияси, НКВДнинг Куйбишев области бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 58-10, 58-11 ва 58-14 моддалари бўйича 10 йил қонилларга қамқоз жазосини ўташга ҳукм қилган, 1989 йил июлда Куйбишев области прокурори реабилитация қилган.

Қосимов Хожиқабар — 1904 йили Тош-кент шаҳрида туғилган, ўзбек, маълумоти — бошланғич, дўпқидўз, 1941 йил 10 июлда Тошкентда хибсга олинган, 1941 йил 21 августда Олмаота об-ласт суди уни 58-10 мод-да бўйича 10 йил меҳнат тузатув лаге-рида қамқоз жазосини ўташга ҳукм қилган.

Қиличов Қурбон — 1903 йили Ара-бхонда туғилган, 1933 йили Арабхонда хибсга олинган, НКВД хузуридаги «учлик» уни 1938 йил 10 апрелда аксилинокло-бий, трюкчилик фаолияти учун отувга ҳукм қилган, 1989 йил июлда реабилитация қилинган.

Қўшаев Тоҳан — 1898 йили Бўстон-лик район, Хондайлик қишлоғида туғил-ган, ўзбек, 1930 йил 12 февралда хибсга олинган, ОГПУнинг Қозогистондаги ва-киллик хузуридаги «учлик» уни 1930 йил 9 апрелда 58-10 модда бўйича 3 йилга қонилларга сурғун қилган.

Мадиев Ҳайдали — 1917 йили Бухо-ро обла-стидаги Шофиркон қишлоғида туғилган, ўзбек, маълумоти — бошлан-ғич, 1944 йил 14 ноябрда хибсга олин-ган, 37-армия харбий трибунали уни 1944 йил 22 декабрда 58-10 модда бўйи-ча 10 йилга қонилларга сурғун қилган, 1978 йил апрелида Москва харбий округи трибунали реабилитация қилган.

Махсудов Шайқуб — 1900 йили Тош-кент шаҳрида туғилган, ўзбек, Коми АССР, Визинга қишлоғида сурғун қилин-ган. 1930 йил 22 декабрда хибсга олин-ган. ОГПУнинг Шимолий ўлка бўйича ва-киллик хузуридаги «учлик» томонидан 58-10 модда бўйича 5 йил қамқоз жазо-сига ҳукм қилинган.

Мамурадзе Хайдар — 1916 йили Тош-кентда туғилган, ўзбек, 1934 йили сурғун қилинган, НКВД хузуридаги «учлик» уни 1938 йил 3 февралда отувга ҳукм қилган, 1938 йил 7 февралда отилган.

Миржалилов Маҳмуд — 1921 йили Тошкент шаҳрида туғилган, ўзбек, 1942 йил 19 июнда хибсга олинган, Коми АССР Олий суди уни 58-14 модда бўйича 10 йил озодлиқдан, 2 йил ҳуқуқлардан маҳрум қилишга ҳукм қилган, қамқоз жазосини Уст-вим лагерига ўтаган, 1942 йил 25 декаб-рда қайтадан хибсга олинган, НКВД Уст-вим лаге-ри оператив бўлими 1942 йил 31 декабрда РСФСР жиноят кодексининг 58-14 моддаси бўйича айб қилган, суд-ланмаган, тергов жараёнида вафот этган.

Мирзахоним Жалолиддин — 1902 йили Ўзбекистонда туғилган, ўзбек,

партияси, 1941 йил 29 октябрда хибсга олинган. Куйбишев област суди уни 1941 йил 12 ноябрда 58-14 модда бўйича отувга ҳукм этган, хукм Куйбишевда 1941 йил 14 декабрда ижро этилган. 1991 йил 18 ок-тябрда реабилитация қилинган.

Миросовтов Мўминбоев Нуриддин — 1888 йили Тошкент шаҳрида туғилган, ўзбек, 1938 йил 8 июл кун Павлодар гуш-комбинатида сотувчи бўлиб ишлаганида хибсга олинган. НКВД Павлодар об-ла-сти бўйича «учлик» уни 1938 йил 29 сентябрда отувга ҳукм қилган. 1989 йил апрелида Урта Осиё харбий округи хар-

бий прокуратураси хулосаси билан реабилитация қилинган.

Мирзабеков Иномбой — 1913 йили Наманган обла-сти Янгиқўрғон райони, Қушан қишлоғида туғилган, ўзбек, маълумоти — бошланғич, қолхозчи, Ақмолинск-нинг Шортандин райони, 35-меҳнат посёл-касида сурғун қилинган. НКВД Қарағандо темир йўли транспорт бўлими уни 1942 йил 10 февралда қайтадан хибсга олган, 1942 йил 22 июнда Ақмолинск област суди уни 58-10 модда бўйича 10 йилга меҳнат тузатув лагерига сурғун қилган. Қозогистон Олий суди томонидан 1990 йил 27 июнда реабилитация қилинган.

Мухаммадзонов Ёқубжон Мухаммадзонович — 1887 йили Андижон шаҳ-рида туғилган, ўзбек, саводсиз, партия-сиз, деҳқон, 1931 йил 13 январда хибсга олинган (Бошқирдистон).

Нажимов Абдусолон — 1918 йили Фаргона обла-сти, Алтарда туғилган, ўзбек, саводсиз, қизил аскар, 1943 йил 27 январда хибсга олинган, НКВД харбий трибунали уни 1943 йил 10 мартда 58-16 моддаси бўйича 10 йил меҳнат туза-тув лагерига сурғун қилган (Қозогистон).

Назаров Зокир — 1918 йили Тошкент шаҳрида туғилган, ўзбек, қизил аскар. 1942 йил 6 августда Марий ҶиД 10 йил қамқоз жазосига ҳукм қилинган.

Пўлатов Хайдар — 1906 йили Тош-кент шаҳрида туғилган, ўзбек, 1935 йили хибсга олинган. НКВДнинг ДС бўйича Магадан бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 1938 йил 9 майда «аксилиноклобий, қўзғолончилик ташкилотида бўлганлиги» учун отувга ҳукм этган, 1938 йил 14 июнд-да отилган. 1989 йил июнда реабилитация қилинган.

Суюнов Пардо — 1903 йил Ўзбеки-стонда туғилган, ўзбек, 1934 йил хибсга олинган, НКВДнинг ДС бўйича бошқарма-си хузуридаги «учлик» уни 1938 йил 5 майда «аксилиноклобий гуруҳда ишти-рок этгани» учун отувга ҳукм этган. 1938 йил 3 июнда реабилитация қилин-ган (Магадан обла-сти).

Тўраев Ҳамрақул — 1916 йили Воб-кент районидagi Яванидер қолхозда ту-

Фавқуллада ҳолатда
Фавл бўлса ҳар инсон!

Хонавайрон бўлар халқ
Халоскорни бўлмаса!
Хавфу хатар, офатдан
Холи, нари бўлмаса!

Цемент каби мустақкам,
Циферблатдаг илчил.
Центр, уэр, Марказдан
Циркулар бор, қабул қил!

Чайир, чаққон чин аскар,
Чайнарилиш кўрмас хуш.
Чаққоқ чақна қизилан,
Чала-чудла қилмас иш!

Шартномавий хизматнинг
Шароити, шартти шув!
Шарти бузмас эр киши,
Шер юраги этмас шув!

Эгарланган тойчоқдай
Экипажда йигитлар!
Энг балаанда, тўққилда
Элли эркак, бургутлар!

Юзи бўлган, юрт ўғли
Юракларда шайиди!
Юзи бўлмас ҳеч шувув,
Юздан ошиб ошайди!

Яхши номи қолажақ,
Яшаса ким элим деб!
Яқдл ботир лашкардек
Яловим — жон-дилим деб!

Ўзига бек ўзбекимиз,
Ўзбекнинг юз-қўзимиз!
Ўт-оловдан асраймиз,
Ўз уйимиз ўзимиз!

Қалға бўлар мустақкам,
Қўрғон яшар тинч, омон,
Қуролмас, қалбини
Қалқон қилса, қиз, ўғлон!

Фофил бўлмас чин аскар,
Фолибона қилар жанг.
Файрат жўниб қоннда,
Фаним ҳолин қилар танг!

Ҳарбий ислоҳ — зарурат,
Ҳаётимиз мактаби.
Ҳарбий, касбий куч-қудрат
Ҳимоянинг талаби.

Саримсақов Иброҳим Холижонович — 1906 йили Самарқанд шаҳрида туғил-ган, ўзбек, 19-тоғ отлик дивизия кутубхо-наси бошлиғи, 1938 йил 17 мартда НКВД давлат хавфсизлиги оператив бўлими хибсга олган, 1938 йил 2 августда Урта Осиё харбий округи харбий трибунали уни 10 йил меҳнат тузатув лаге-рига ҳукм этган. 1966 йил 4 августда Олий суд хар-бий ҳайъати реабилитация қилган.

Сувонов Дархон — 1911 йили Ўзбе-кистонда туғилган, ўзбек, 1935 йил 7 ап-релда хибсга олинган, НКВДнинг ДС бўйи-ча бошқармаси хузуридаги «учлик» 1938 йил 7 апрелда отувга ҳукм қилган, 1938 йил 14 апрелда отилган. 1989 йил майда реабилитация қилинган (Магадан обла-сти).

Сўфияев Абдура-уф Ашимович — 1884 йили туғилган, ўзбек,



Муаллифлар Николо-Александровскда

Омскдаги матбуот союзида чиқиндилар-ни тўловчи, 1937 йил 30 июлда хибсга олинган, НКВДнинг Омск обла-сти бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни РСФСР жиноят кодексининг 58-2-б-8-9-11 моддалари бўйича отувга ҳукм қилган, 1937 йил 29 октябрда отилган, 1957 йил 26 февралда Сибир харбий округи хар-бий трибунали томонидан реабилитация қилинган.

Суюнов Пардо — 1903 йил Ўзбеки-стонда туғилган, ўзбек, 1934 йил хибсга олинган, НКВДнинг ДС бўйича бошқарма-си хузуридаги «учлик» уни 1938 йил 5 майда «аксилиноклобий гуруҳда ишти-рок этгани» учун отувга ҳукм этган. 1938 йил 3 июнда реабилитация қилин-ган (Магадан обла-сти).

Тўраев Ҳамрақул — 1916 йили Воб-кент районидagi Яванидер қолхозда ту-зиш мақсадида қўп жилдли «Қағон қурбонлари» хотира китоби яратиш вазифа қилиб қўйилган эди. Бирок бундай зарур вазифария вилоятлардаги «Шахидлар хотираси» жамиятлари эътиборидан неғадир четда қолаётди. Вилоят ҳокимликларидаги айрим мустақадлардан ҳам бу ишга сует муносабатда бўлмақдалар.

Бу ўринда яна шуну ҳам таъкидлаш жоизки, Россия, Украй-на, Грузия каби республикаларда собик иттифок даврида мут-лақо махфий хисобланган ҳужжат ва материаллардан махфий-лик тамғаси олиб ташланиб, қатагон билан боғлиқ ҳужжатлар аллақачон тегишли давлат архивларига берилган. Масалан, Украина давлат хавфсизлиги архивидagi қатагон билан боғ-лиқ материаллар вилоятларнинг давлат архивларига берил-ган. Натижанда бутун

